monumenten inventarisatie project Zeeland

gemeentebeschrijving

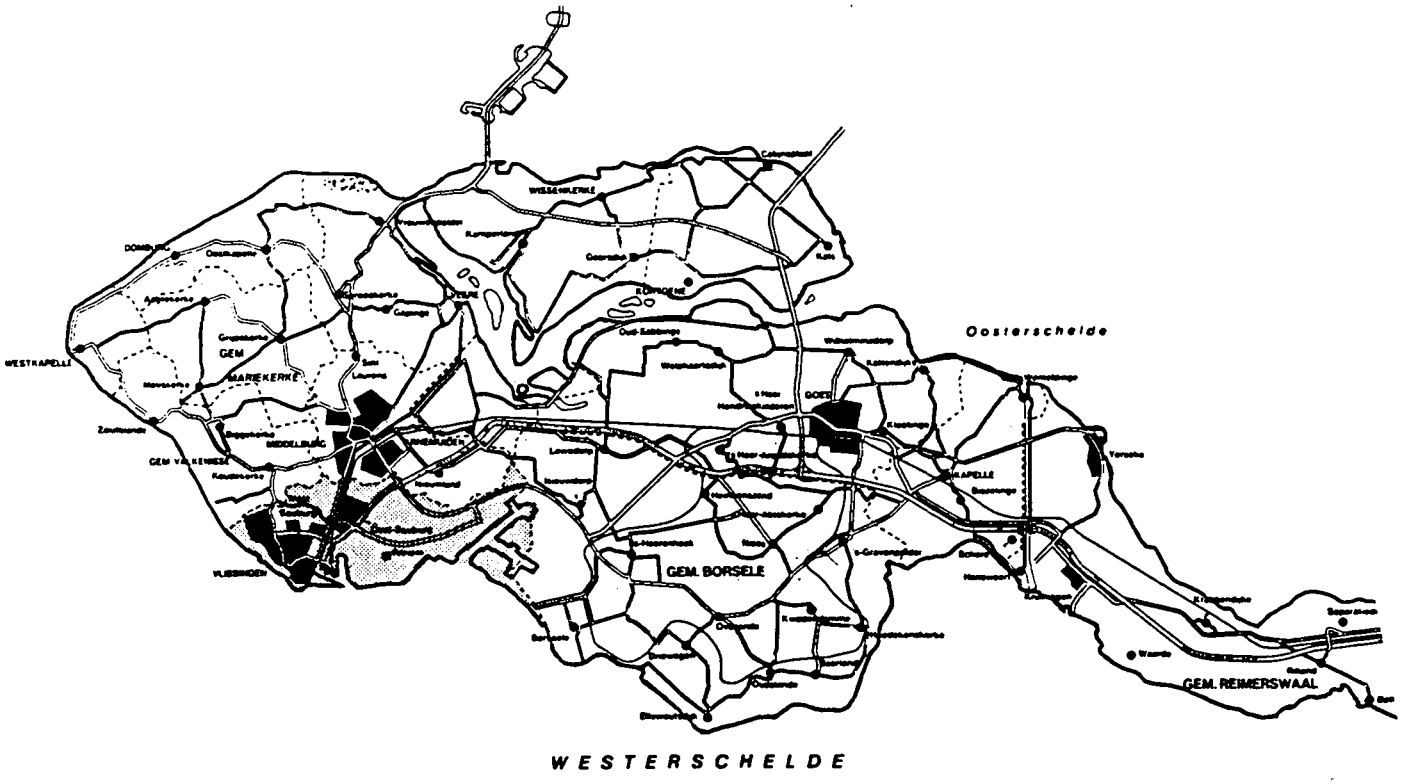

vlissingen

(1994)

B.I. Sens

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
VOORWOORD	5
1. INLEIDING	7
2. BODEMGESTELDHEID	7
3. GRONDGEBRUIK	6
4. INFRASTRUCTUUR	8
4.1 Wegen	8
4.2 Wateren, havens en veren	8
4.3 Spoor- en tramwegen	9
4.4 Dijken en kaden	9
4.5 Militaire infrastructuur	9
5. NEDERZETTINGEN	10
5.1 Algemeen	10
5.2 Vlissingen	11
5.3 Oost- en West-Souburg	16
5.4 Ritthem	17
5.5 Buitengebied	18

LITERATUURLIJST

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN

TYPOLOGIE

AFBEELDINGEN

VOORWOORD

Wat is het Monumenten Inventarisatie Project?

Door het rijk is in samenwerking met de provincies en de vier grote steden een project ontwikkeld dat als doel heeft de inventarisatie van jonge bouwkunst en stedebouw in Nederland. "Jonge" betekent hier: tot stand gekomen in de periode midden 19e eeuw - Tweede Wereldoorlog.
De verkregen gegevens worden landelijk verzameld en verwerkt. Ze kunnen dienen als uitgangspunt voor verder onderzoek en voor het te voeren beleid van rijk, provincies en gemeenten. Ze bestaan uit regio- en gemeentebeschrijvingen en uit de inventarisatieresultaten (veldwerk).

Regiobeschrijving

De inventarisatie wordt per provincie (of grote stad) gebiedsgewijs aangepakt. Daartoe is de provincie Zeeland in drie werkgebieden verdeeld, namelijk Midden-Zeeland, Noord-Zeeland en Zeeuwsch-Vlaanderen.
Per gebied wordt eerst een regiobeschrijving gemaakt, met daarin een beschrijving van de historische en ruimtelijke ontwikkelingen in de periode ca. 1850 - 1945. Bij de beschrijving wordt globaal aandacht besteed aan de algemeen historische aspecten van bestuurlijke, landschappelijke, sociaal-economische en geografische aard.

Gemeentebeschrijving

Met behulp van de regiobeschrijving vindt nader onderzoek plaats per gemeente en per kern. In eerste instantie gebeurt dit op basis van literatuurstudie en vergelijkend kaartonderzoek. De resultaten hiervan worden aangevuld met gegevens uit de object- en complexinventarisatie. Het onderzoek leidt tot een korte beschrijving van de kernen per gemeente en de historische en ruimtelijke ontwikkeling daarvan, waarbij aandacht wordt besteed aan algemeen historische aspecten van onderwerpen die ook bij de regiobeschrijving zijn behandeld (zie boven).
Met behulp van (voornamelijk) historisch kaartmateriaal wordt inzicht gegeven in de ruimtelijke ontwikkelingen.
Wanneer een kern in de betrokken periode belangrijke functionele en stedebouwkundige ontwikkelingen heeft doorgemaakt, wordt er bovendien een overzichtskaart toegevoegd van deze ontwikkelingen met een typologie van de uitbreidingen.
De regio- en gemeentebeschrijvingen vormen de basis voor het veldwerk. Het veldwerk bestaat uit inventarisaties van objecten, complexen en stedebouwkundige structuren, die voor de periode belangrijk en/of kenmerkend of juist bijzonder zijn. Aan de gemeentebeschrijvingen is een adreslijst van geïnventariseerde objecten en complexen toegevoegd.

1. INLEIDING

De gemeente Vlissingen ligt in het zuiden van Walcheren en heeft een oppervlakte van 4.201 ha. De gemeente grenst in het westen aan de gemeente Valkenisse, in het noorden aan de gemeente Middelburg en Arnemuiden, in het oosten aan de gemeente Borsele en in het zuiden aan de Westerschelde (afb. 1).

Bij de gemeentelijke herindeling in 1966 werd Vlissingen uitgebreid met de voormalige gemeenten Oost- en West-Souburg en Ritthem en met delen van de voormalige gemeenten Koudekerke en Nieuw- en Sint Joosland. Tegenwoordig bestaat de gemeente uit de stad Vlissingen, de dorpen Oost- en West-Souburg en Ritthem en de buurtschappen Groot-Abeele en Lammerenburg.

2. BODEMGESTELDHEID

Walcheren bestond in de 12e eeuw uit één polder, die in één keer bedijkt was (afb. 2). Van oudsher waren het de hooggelegen gebieden of ruggen, die voor bewoning gebruikt werden. Deze ruggen waren reeds vóór de bedijking in de 12e eeuw ontstaan.
De bodemkundige opbouw van het gemeentelijk gebied werd ondermeer bepaald door poelgronden en kreekruggronden van het oudland en door het duinlandschap.
De zeewerende duinen (duinzandgrond) van het duinlandschap bevinden zich in het westelijke deel van de kuststrook. Achter de kuststrook bevinden zich de hoger gelegen kreekruggronden met daartussen als uitgestrekte gebieden de poelgronden, die door het inklinken van de veengrond lager waren komen te liggen.

Door de lage ligging van een groot deel van het gebied, traden er dikwijls hoge grondwaterstanden op. Ter bestrijding hiervan had de mens op Walcheren al vroeg voor kunstmatige afwatering gezorgd via slootjes naar sprinken (grote watergangen), vervolgens naar het Kanaal door Walcheren (1872) en vervolgens naar de zee. Het zuidwestelijk deel van Walcheren werd via de Westersluis, die in de zeedijk bij Vlissingen werd gebouwd (1869), ontwaterd. Bestaande watergangen werden verbreed en verdiept.
In 1853 was aan de Zuidwatering (ten zuiden van Ritthem) de Zuidersluis gebouwd.
In 1929 werd bij Middelburg het gemaal "Boreel" in gebruik gesteld, waardoor de afwatering van Walcheren bewesten het Kanaal verbeterde.
Ook beoosten het Kanaal werd de afwatering verbeterd, met de bouw van een gemaal bij de Zuidersluis in 1936. Het gemaalgebouwtje (met woning) is nog in gebruik.
In de kommen was een fijnmazig stelsel van slootjes aanwezig, dat aansloot op relatief kronkelige hoofdwatergangen.

In 1944 stroomde ten gevolge van dijkbombardementen de polder Walcheren onder water. Na de drooglegging vond de ruilverkaveling Walcheren plaats, waarbij het micro-reliëf van onder andere poelgronden en kreekruggen grotendeels verloren ging door egalisatie.
Bij de ramp in 1953 overstroomde een deel van de binnenstad van Vlissingen.

3. GRONDGEBRUIK

De kreekruggronden in het landelijk gebied werden voornamelijk als bouwland gebruikt. Op de poelgronden kwamen vooral graslanden (weiden en hooilanden) voor. Als gevolg van verbetering van de ontwatering kwam er, ten koste van het grasland, steeds meer bouwland tot stand.
In het oudland werden de perceelsvormen hoofdzakelijk bepaald door de fysisch-geografische omstandigheden. Hier was een onregelmatige blokpercelering karakteristiek. Bij de herverkaveling na de inundatie werden de percelen vergroot.

4. INFRASTRUCTUUR

4.1 Wegen

Het reliëf en de bodemkwaliteit is van oudsher richtinggevend geweest voor het verloop van de wegen. De wegen liepen dan ook meestal op of langs de hoge ruggen en dijken. Het oudland op Walcheren karakteriseerde zich als een zeer grillig reliëfrijk landschap, waarin de wegen zo goed mogelijk werden ingepast. De wegen kenden dan ook een even grillig verloop.
De oude weg van Vlissingen naar Middelburg, de Oude Vlissingseweg, was al in 1646 bestraat. In 1852 werd de Zandweg van Vlissingen naar Koudekerke bestraat en die van Souburg naar Ritthem volgde in 1862.
Van oudsher bestonden er voet- of kerkepaden, onder andere van Fort Rammekens naar Ritthem, van Ritthem naar Vlissingen. Ook de naam Koopmansvoetpad van Vlissingen naar Souburg herinnert nog aan die periode. Tijdens de reconstructie van Walcheren na de inundatie vervielen deze voetpaden. Bij de aanleg van het Kanaal door Walcheren (1872) werd ook de Nieuwe Vlissingseweg aangelegd, een kaarsrecht wegtracé langs het Kanaal.

4.2 Wateren, havens en veren

Door haar ligging aan de mond van de Westerschelde, is Vlissingen vanouds een havenstad. Vlissingen is ook een lange periode marinebasis geweest. Het havenstelsel van de stad heeft in de loop van de jaren nogal wat veranderingen ondergaan. (zie ook hoofdstuk 5). Toen de spoorlijn Roosendaal-Vlissingen werd aangelegd en het Kanaal door Walcheren werd gegraven (1872), kwamen in Vlissingen grote havenuitbreidingen tot stand, die bestonden uit de aanleg van de Eerste en Tweede Binnenhaven en de Buitenhaven. In 1931 werd de Buitenhaven vergroot.
In de jaren zestig van deze eeuw werd ten oosten van Vlissigen een nieuw havengebied aangelegd: "Haven Vlissingen-Oost".
Het Kanaal door Walcheren (van Vlissingen naar Veere) werd in 1872 voor het scheepvaartverkeer aangelegd en volgt tussen Vlissingen en Middelburg een tracé, dat grotendeels evenwijdig aan de spoorlijn loopt.
Bij Vlissingen werd een dubbele schutsluis aangelegd. De binnenhavens konden van het Kanaal worden afgesloten door een stel deuren bij de Keersluisbrug.
Tussen buiten- en binnenhavens kwam in 1928/30 een aparte extra brede verbinding naast de dubbele Schutsluis.
Na de bombardementen in 1944 moesten de Schutsluizen worden vernieuwd. Er werd eveneens een nieuwe keersluisbrug geplaatst.

Vanaf Vlissingen heeft al van oudsher een veerverbinding met Vlaanderen bestaan.
Vanaf 1828 voer er een stoomboot tussen Vlissingen en Breskens (oude aanleginrichting voor een groot deel afgebroken). Er was ook een veer naar Terneuzen-Hoedekenskerke. In 1875 werd de Stoomvaart Maatschappij "Zeeland" opgericht, die vanaf station Vlissingen bootdiensten naar Engeland uit ging voeren. Na de Tweede Wereldoorlog werd deze bootdienst verplaatst naar Hoek van Holland.
Tegenwoordig vaart de Olau-line van Vlissingen naar Scheerness.

4.3 Spoor- en tramwegen

Als laatste onderdeel van de spoorlijn Roosendaal-Vlissingen, kwam in 1872 het traject Middelburg-Vlissingen gereed. Het loopt voor het grootste deel evenwijdig aan het ten westen ervan gelegen Kanaal door Walcheren en komt, via Souburg, ten oosten van Vlissingen uit bij de havens.
Vlissingen kreeg in 1873 een lokaal station bij de keersluisbrug en een havenstation. Het havenstation werd in 1894 vervangen door een groot representatief station op een andere locatie, namelijk aan de Buitenhaven in verband met de zogenaamde boottrein voor passagiers van boten vanuit Engeland. Dit werd in de Tweede Wereldoorlog zwaar beschadigd en in 1950 gesloopt en vervangen door het huidige stationsgebouw. Het oude lokaal station was steeds minder belangrijk geworden en werd na de Eerste Wereldoorlog nog voornamelijk voor goederenvervoer gebruikt.
De Zeeuwse Spoorlijn was een belangrijke schakel in het Europese spoorwegennet tussen Engeland en Duitsland. De periode 1880-1914 was een bloeiperiode van het internationale reizigers- en handelsverkeer via Vlissingen.

De eerste Zeeuwse tramlijn werd in 1881 geopend en liep van Vlissingen naar Middelburg. Het was een stoomtramlijn, die in 1910 vervangen werd door een electrische. In 1885 werd in Vlissingen een zijlijn naar het Badhuis aangelegd en later volgde ook een aftakking naar het station. De remise stond in Vlissingen aan de Aagje Dekenstraat, tegenwoordig terrein van De Schelde (gesloopt). In 1946 werd de tramlijn, nadat deze in de oorlog zwaar beschadigd was, opgeheven.
De "Stoomtram Walcheren" N.V. exploiteerde vanaf 1906 de tramlijn Middelburg-Koudekerke-Biggekerke-Zoutelande-Westkapelle-Domburg. Er werd vanaf Koudekerke een lijn naar Vlissingen doorgetrokken. In 1936 werd het personen- en in 1937 ook het goederenvervoer opgeheven.

4.4 Dijken en kaden

De zeewaterkerende dijken en kades zijn of worden momenteel op Deltahoogte gebracht. Zij zijn ter plaatse gehandhaafd gebleven, maar meestal met nieuwe materialen versterkt.
Langs het Kanaal door Walcheren bevinden zich waterkerende binnendijken.

4.5 Militaire infrastructuur

In de gemeente Vlissingen bevinden zich diverse verdedigingswerken, waaronder resten van de vestinggordel uit de Franse tijd en Duitse bunkers uit de Tweede Wereldoorlog. Rond 1910 maakte men plannen om een nieuw fort aan de monding van de Westerschelde te bouwen, oostelijk van de Vlissingse

havens, bij een fort uit de Napoleontische tijd. In 1913 begon men te bouwen, maar door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog bleef het fort onvoltooid.
De meeste Duitse bunkers maakten deel uit van het "Verteidigungsbereich Vlissingen". Een onderdeel hiervan was het "Landfront", dat vanaf Valkenisse via Koudekerke, Abeele en het Kanaal door Walcheren naar Fort Rammekens liep. Hierbij hoorde ook een natte tankgracht en een anti tankmuur. In de gemeente Vlissingen zijn nog onderdelen van het landfront te vinden. Overige elementen van het "Verteidigungsbereich Vlissingen" bevinden zich aan de Sloeweg ("Divisie Artillerie Batterei") en in de omgeving van de Boulevard Evertsen ("Stutspunkt Hohenstaufen").
De Duitsers hadden het havengebied ten oosten van het Kanaal door Walcheren ingericht als een "kernwerk" binnen het "Verteidigungsbereich", ter verdediging van haven, Scheldemonding en Vlissingen. Ook hiervan zijn nog de meeste onderdelen aanwezig.
Bij Ritthem was een infanterie steunpunt waarvan nog bunkers resteren.

5. NEDERZETTINGEN

5.1 Algemeen

In de gemeente Vlissingen bevindt zich de stad Vlissingen, de dorpen Oost- en West-Souburg en Ritthem en de buurtschappen Groot-Abeele en Lammerenburg.
De bevolkingsgroei in de stad Vlissingen heeft een schoksgewijze ontwikkeling gehad. Er was een dieptepunt tussen 1860 en 1870 en tussen 1920 en 1940. Een duidelijke piek deed zich voor rond 1900.

	1850	1900	1940	1945	1993
Vlissingen	9.926	18.991	19.699	13.168	44.179
Oost- en West-Souburg	992	2.349		5.235	
Ritthem	499	678		658	

De gasvoorziening kwam in Vlissingen in 1861 op gang met de bouw van de gemeente gasfabriek, die zich spoedig uitbreidde. Het verzorgingsgebied werd steeds groter. In 1903 werd een overeenkomst met Souburg gesloten en in 1911 met Ritthem.
Voor de drinkwatervoorziening werd in Vlissingen in 1875 een zogenaamd drievoudig distilleertoestel van Normandy gebouwd waarmee zuiver water kon worden bereid. De behoefte aan zoet water was echter stijgende. Om verbetering in deze watervoorziening te brengen werd in 1883 aan de Vlissingse Duinwaterleidingmaatschappij vergunning verstrekt voor het leggen van ijzeren buizen langs de voet van de duinen van Vlissingen naar Valkenisse en voor het stichten van de nodige gebouwen in de vronen (de strook die tussen de duinen en de bebouwde grond ligt) bij Groot-Valkenisse (nu gemeente Valkenisse). Deze maatschappij bouwde in 1884 de watertoren van Vlissingen, tegenwoordig nog aan de Badhuisstraat aanwezig.

Door een toenemend waterverbruik van Vlissingen was het noodzakelijk geworden drinkwater elders te betrekken. Via Zuid-Beveland werd water uit Noord-Brabant aangevoerd.
Rond 1938 werd voor de toenmalige Waterleidingmaatschappij Midden-Zeeland (WMZ) de watertoren van Souburg gebouwd.
De electriciteit deed in Midden-Zeeland haar intrede dankzij de Maatschappij "Société Anonyme des Tramways à Vapeur de Flessingue, Middelbourg et Extensions" uit Antwerpen, die in 1885 de exploitatie van de "Stoomtram Walcheren" (zie 4.3.) had overgenomen. Deze maatschappij besloot namelijk in 1907 om de tramlijn te electrificeren en bouwde in Vlissingen een eigen electriciteitscentrale aan de Koningsweg. Daarmee werd het ook mogelijk dat Vlissingen kort daarna (1910) als eerste Zeeuwse gemeente electriciteit kreeg. De PZEM (1919) nam in 1929 deze centrale over. De eigen centrale van Souburg (begin 20ste eeuw) werd in 1930 overgenomen.

5.2 Vlissingen

Vlissingen wordt gekenmerkt door een unieke combinatie van verschillende functies: havenplaats, badplaats, voormalige marinebasis, scheepsbouwindustrie en visserij.
Vlissingen is in de 12e eeuw ontstaan aan de monding van een oude wetering of eng die de verder landinwaarts gelegen nederzetting Oud-Vlissingen met de Schelde verbond.
Op de oostelijke oever van deze wetering, die ongeveer ter plaatse van de Breewaterstraat en de Slijkstraat liep, ontwikkelde zich een nederzetting langs de assen Bakkersgang, Lange Zelke in het noorden, de Breestraat, Kerkstraat en St. Jacobstraat als de centrale as en, ten zuiden van een schuitvlot naar Middelburg, de Hellebaardierstraat en Groenewoud als de zuidelijke as. In het oosten vormde een oude bedijking, samenvallend met de Walstraat, de begrenzing (voor straatnamen zie afb. 7B en 8).
In de 12e eeuw ontwikkelde de nederzetting zich op basis van een zekere welvaart door visserij en zoutnering. In 1315 kreeg Vlissingen stadsrechten.
Aan het begin van de 14e eeuw werd een nieuwe haven (Voorhaven, Koopmanshaven en Achterhaven) gegraven, die de nederzetting als het ware in tweeën sneed.
Tot het begin van de 15e eeuw werd de stad aan beide kanten van de haven verder ontwikkeld.
Het gebied ten zuiden van het Groenewoud werd rond 1440 bij de stad getrokken met de aanleg van de Nieuwstraat, de Nieuwendijk en de gegraven Engelse Haven (de huidige Vissershaven).
In 1489 werd de eerste omwalling aangelegd. In het noorden werd de Coosje Buskenstraat en in het oosten de Walstraat de begrenzing.
In de 16e eeuw breidde Vlissingen twee maal uit.
Een gedeelte achter de zeedijk, de tegenwoordige Boulevard de Ruyter, werd bij de stad gevoegd. Het gebied van een nog onvoltooide dwangburcht, die door de Spanjaarden (Alva, afb. 3A) ten oosten van de stad werd aangelegd, werd na 1572 (stad in handen van Prins van Oranje) gebruikt voor de uitleg van de stad. Hierdoor kwam ruimte vrij voor een planmatige stadsuitbreiding. Een rechthoekig stratenstelsel werd aangelegd met de Palingstraat als hoofdas (afb. 3B). Tussen de stadsuitbreiding en de oude stadsomwalling werd de Nieuwe Haven of Pottekaai gegraven.
Ook werd het gebied ten zuiden van de Vissershaven bij de stad getrokken.

Aan het begin van de 17e eeuw werd een grote vestinggordel rond de stad aangelegd. Tevens werd de Dokhaven aangelegd en ging de functie van de stad als marinebasis een rol spelen (afb. 3B). Rond deze haven ontstonden verschillende "industrieën", zoals scheepstimmerwerven en touwslagerijen. Nabij het Dok en op andere plekken binnen de stad kwamen ook vele militaire gebouwen tot stand.
Het door de vesting omsloten stedelijke gebied bood tot aan het midden van de 19e eeuw voldoende ruimte.

De 19e eeuw was een periode van grote stedebouwkundige veranderingen. Deze eeuw begon met het bombardement van de Engelsen dat in de stadsgedeelten achter de Boulevard de Ruyter en het Oranjebolwerk veel schade aanrichtte. Tijdens de Franse bezetting werd de herbouw ter hand genomen. Veel ontstane gaten werden opgevuld met militaire bebouwing. Gevolg was dat in deze gebieden de "normale" stedebouwkundige ontwikkeling, bijvoorbeeld in de sfeer van een verdichting, werd geblokkeerd. Deze ontwikkeling is echter door de schade van 1944 niet goed meer te volgen. Er werd ook een nieuwe vestinggordel om de stad aangelegd (afb. 4). Aan dat tracé herinnert de huidige Singel ons nog.
In de periode 1814-1870 was Vlissingen een arme, wat vervallen, stad. De opheffing van de vesting in 1867 en de aanleg van het Kanaal door Walcheren en de spoorlijn Roosendaal-Vlissingen in 1873 stimuleerden de ontplooiing van industriële activiteiten. Vlissingen bloeide weer op.
In 1875 vestigde de scheepswerf "De Schelde" zich aan het Dok (zie verder).
De vestiging van de Stoomvaartmaatschappij Zeeland (1875) met, in eerste instantie, haar vaart op Sheerness bracht de nodige bedrijvigheid. Deze maatschappij zorgde voor het vervoer van veel producten en van de post. Naast de Schelde kwamen in Vlissingen slechts enkele bedrijven van enig formaat van de grond. Het oudste van deze bedrijven was de gasfabriek die zich in 1861 bij de Paardenstraat en Wijnbergse Kade had gevestigd en zich fors zou uitbreiden (gesloopt). Van 1895 tot 1928 was er in Vlissingen een Electro-Tinfabriek, waar blik werd onttind.
In 1905 telde de stad 173 fabrieken en werkplaatsen. Daaronder waren enkele grotere bedrijfjes zoals de schoenenfabriek van de gebroeders Klijberg, de werkplaats van de spoorwegen en de wasserij "De Volharding" (opgericht in 1886).
In 1913 was de Nederlandse Petroleum en Asphalt Maatschappij opgericht. Er was ook een fabriek "Fijnwerk" waar fijne werktuigen en gereedschap werden gemaakt (1919). Het pand van deze fabriek ging in 1931 over in handen van De Schelde, die het in 1934 ging gebruiken als Vliegtuigfabriek. Het gebouw bevindt zich tegenwoordig nog aan de Koningsweg (nu opslag). Aan deze straat bevindt zich ook de oude Timmerfabriek (1913-'14).
Sinds 1816 was aan het Dok de Rijksconstructiewerf gevestigd en was de stad een typische marinehaven. Deze functie bleef tot 1867.

In 1875 vestigde de scheepswerf "De Schelde" zich aan het Dok aan de noordzijde van de binnenstad op het terrein van de verlaten marinewerf. Dit in eerste instantie kleine werfje zou de verdere toekomst van de stad en haar bevolking totaal gaan beheersen. Het Dok kreeg als scheepswerf een enorme invloed op de binnenstad. Aanvankelijk was de Dokhaven een onderdeel van de stedebouwkundige structuur. Alleen aan de kant van het Betje Wolffplein blokkeerden de werffuncties ander stedelijk gebruik.

Door de aanleg van het Verbindingskanaal (naar het Kanaal door Walcheren) werd de Dokhaven goed ontsloten en de bruikbaarheid van het gebied vergroot. In het begin van de 20ste eeuw werd de Schelde langs de Dokhaven uitgebreid. In 1912 werd het grote Admiraliteitshuis gesloopt en verdween de gehele gevelwand aan de noordzijde van het Dok. Rond 1930 werd ook aan de zuidzijde tot aan de Stenen Beer grootscheeps uitgebreid, waarbij het gebied rond de Wagenaarstraat werd gesloopt. Alle uitbreidingen gingen gepaard met vergroting van de architectonische en stedebouwkundige schaal. In 1870-'73 werd het Kanaal door Walcheren aangelegd. Hierbij volgde tevens havenuitbreiding aan de oostkant van de stad: twee binnenhavens en een buitenhaven (afb. 5). De spoorlijn Roosendaal-Vlissingen met stationsgebouwen kwam eveneens aan deze zijde van de stad. Deze ontwikkelingen hadden tot gevolg dat het zwaartepunt van economische activiteiten verlegd werd naar het oosten buiten de kern.

Vanaf omstreeks 1885 ging Vlissingen zich als badplaats ontwikkelen. Boulevards werden aangelegd. Van de oude stad naar de duinen werd een brede weg, de Badhuisstraat, aangelegd. De Paul Krugerstraat zorgde voor de verbinding met het spoorwegstation en de veerdienst op Engeland. Er kwam een electrische en een stoomtram verbinding. Tot circa 1910 kreeg de zeezijde een uitgesproken mondain karakter.
Bij de tegenwoordige Boulevard Evertsen werd het "Grand Hotel des Bains" (1886, afb. 6) op de duinen gebouwd (later "Hotel Brittannia", in de Tweede Wereldoorlog vernield en daarna herbouwd). Tussen dit hotel en het Badhuis kwam een rij villa's. De monumentale Leeuwentrap werd in 1907 aangelegd. Aan deze zijde kreeg de boulevard-bebouwing in 1932 als sluitstuk het Wooldhuis. In 1936 werd een wandelhoofd (pier) aangelegd, dat in 1943 werd verwoest.
Bij de Boulevard Bankert werd een nieuwe oprit gemaakt vanaf het Betje Wolffplein. Vanaf 1902 ging men deze boulevard bebouwen. In 1907 werd hier het gebouw van de zeevaartschool gesticht (na de Tweede Wereldoorlog herbouwd). In deze boulevard was in 1869-'72 ten behoeve van de uitwatering van de polder Walcheren een uitwateringssluis gebouwd. Tussen de doorgegraven zeedijk en de sluis ontstond een klein voorhaventje. In 1939 werd hier een dam aangelegd.
In de jaren tachtig van de vorige eeuw was men begonnen met de aanleg van de Boulevard de Ruyter. De eerste gebouwen waren die voor het loodswezen. Tegen het eind van de 19e eeuw was Vlissingen de grootste gemeente van Zeeland geworden. In 1875 waren er nog geen 9.500 inwoners en eind 19e eeuw waren dit er al ca. 20.000. De bronnen van bestaan, de Scheepsbouwerij en het toerisme, aangevuld met een versterking van de verzorgende functies, brachten de stad rond de eeuwwisseling een redelijke welvaart.

De groeiende bevolking moest gehuisvest worden. Aanvankelijk werden de open plekken in de stad opgevuld, die door bombardementen in 1809 waren ontstaan. De Schelde bouwde in 1876 dertien arbeiderswoningen in de Walstraat. In de jaren 1870-'90 werd de voormalige Prinsentuin bebouwd. Hier werden de Marinestraat en Prinsenstraat aangelegd en de Gravestraat bebouwd.
In de binnenstad was op verschillende plaatsen nieuw bouwterrein beschikbaar gekomen. Na een ernstige overstroming in 1906 waren er namelijk plannen gemaakt tot demping van Koopmans-, Achter- en Nieuwehaven, die in 1909 werden uitgevoerd. Hierdoor ontstonden respectievelijk het Bellamypark,

de Spuistraat en de Wilhelmina- en Hendrikstraat. Aan de Spuistraat werden in 1910 enige woningen voor Belgische loodsen gebouwd. Op het terrein van de gedempte Nieuwehaven werden tussen 1910 en 1935 de Hendrikstraat, Wilhelminastraat, Stenen Beer en Nieuwstraat bebouwd. Er ontstonden drie bouwblokken en er werd onder andere een groot P.T.T.-kantoor gebouwd.

Vanaf ca. 1880 werden de oude vestinggrachten gedempt en bouwrijp gemaakt voor nieuwbouw. De afgraving van de wallen en de drooglegging van het glacis werd tussen 1882 en 1906 grotendeels in werkverschaffing uitgevoerd.

Vanaf het eind van de 19e eeuw vond er stadsuitbreiding plaats.
Het eerste project was de "tachtig plagen": ca. 84 arbeiderswoningen gebouwd in opdracht van de Schelde, aan de Bankert- en Evertsenstraat (1928 en 1968 gesloopt). In 1892 begon men met de bebouwing van het oostelijk deel van het Eiland (stadsdeel ten oosten van de voormalige Oosterhaven, in Tweede Wereldoorlog verwoest). In 1903 woonden hier zo'n 2000 mensen. De plannen voor de stadsuitbreidingen waren puur rationeel van opzet: lange rechte assen in een radiaal patroon met tussenstraten. In Vlissingen vormden de Badhuisstraat, Scheldestraat en Van Dishoeckstraat de hoofdwegen die radiaalsgewijs op de oude stad aansloten (afb. 7A). Daartussen verrezen de nieuwe woonstraten (Scheldebuurt). In de periode 1890-1915 zijn deze straten geleidelijk aan volgebouwd. Behalve woningen verrezen er ook diverse school- en kerkgebouwen. De wijk kreeg ook eigen winkels, die voornamelijk in de hoekpanden werden gelocaliseerd. Het grootste deel van de wijk heeft een stedelijk karakter.
De vroegste bebouwing kwam tot stand aan de Aagje Dekenstraat, Glacisstraat en Kasteelstraat. De Schelde bouwde ondermeer woningen aan de Aagje Dekenstraat, tegenover de hellingen van de werf en aan de Kasteelstraat. Verder werden er huizen gezet aan de Badhuisstraat, Clijverstraat, de Bouwen Ewoutstraat en Hobeinstraat. In de Scheldebuurt verrezen ook de eerste sociale woningbouwprojecten. Deze hadden nog een opzet met een traditioneel rechthoekig stratenpatroon (planmatig), al werd door middel van inspringende rooilijnen geprobeerd wat meer variatie aan te brengen.
De arbeiderswoonwijken verrezen voor een belangrijk deel mede door bemoeiingen van verschillende woningbouwverenigingen.
Tussen de Kasteelstraat en de Verkuijl Quakkelaarstraat werden in 1912 180 woningen gebouwd door de Vereniging tot Verbetering van de Volkshuisvesting, de oudste woningbouwvereniging in Vlissingen (1909), waar ook De Schelde lid van werd. Deze wijk kreeg de naam de "Rooie Buurt". Dit waren de eerste woningen die ingevolge de woningwet werden gebouwd (voor stadsuitbreidingen: afb. 7A).
Men ging ook uitbreiden ten noorden van de Singel, ten oosten van de watergang. Hier paste men een andere planmatige stedebouwkundige opzet toe, geïnspireerd op de Engelse Tuinsteden. Deze hadden een landelijk karakter met meestal bochtige straten. De woningbouwvereniging Gemeenschappelijk Belang realiseerde in 1916 de wijk Tuindorp. Deze thans verdwenen wijk bestond uit kleine twee-onder-één-kap-woningen met grote tuinen in een wat landelijke omgeving.
Het volgende project was Tuinstad. Hier was een opzet gekozen met een bochtig stratenpatroon (planmatig) naar het Engelse voorbeeld. De architecten waren Dijkstra en Hamers. Het stratenplan bestaat hier nog, maar de bebouwing is geheel vernieuwd.

Aansluitend op deze bebouwing werden in 1922 in een planmatig aangelegd stratenpatroon 113 eengezinswoningen en enkele winkels gebouwd in het gebied omsloten door Bloemenlaan, Anjelierenlaan, Irislaan. Deze huizen zijn ingrijpend gerenoveerd.
In datzelfde jaar werd het terrein van het voormalige vestingwater tussen de Singel, Brouwenaarstraat en Paul Krugerstraat en het terrein tussen de Singel en de bebouwing aan Verkuijl Quakkelaarstraat, Scheldestraat en Van Dishoeckstraat opgespoten. Hierdoor konden na dat jaar onder andere de woningen aan het Van Nispenplein ontstaan. In 1925 werd aan de Brouwenaarstraat een nieuw gebouw van de R.H.B.S. geopend. Daar vlakbij werden in 1929 de Gereformeerde Kerk en pastorie gebouwd.
In 1924 bouwde men 218 woningen (boven- en benedenwoningen) in het gebied omsloten door Schuitvaartgracht, Eedestraat, Sottegemstraat en een rijtje aan de noordzijde van deze laatste straat. Het gebied tussen Eedestraat en de Koudekerkseweg werd na 1926 vrijwel volgebouwd. In 1934 opende de woningbouwvereniging "Goed Wonen" een nieuw badhuis in de Bonedijkstraat. Ten oosten van de Irislaan kwam in 1929 een woonwijk met 109 eengezinswoningen tot stand (gesloopt). Deze wijken uit het begin van de jaren twintig, werden alle planmatig aangelegd. Dit gold ook voor de in 1938 rond het Van Ravesteijnplein gebouwde arbeiderswoonwijk.
Een ander soort bebouwing kwam tot stand aan de Badhuisstraat voorbij de Koudekerkseweg. Hier verrees het door de toenmalige wethouder J.G. van Niftrik bedachte villapark, dat vanaf 1906 onder architectuur van zijn broer werd gebouwd.
Ook ten noorden van dit deel van de Badhuisstraat en ten westen van de oude begraafplaats ontstond een villapark met grote, voornamelijk losstaande panden in een groen gebied met een bochtig stratenpatroon (afb. 6).
Aan de andere zijde van de Koudekerkseweg verrees een ruim en voor die tijd modern ziekenhuis (1932).

In het noorden van de voormalige gemeente Vlissingen, bij de grens met Souburg, was in de Eerste Wereldoorlog een klein "vliegkamp" ontstaan. Na de oorlog werd het als vliegveld gebruikt en uitgebreid en verbeterd. Het is tot aan de Tweede Wereldoorlog in gebruik geweest.
In 1930 werd de Buitenhaven uitgebreid.
De oude begraafplaats aan de Koudekerkseweg (1828) werd in 1907 gesloten en getransformeerd tot park. Verder noordelijk aan de Koudekerkseweg bevond zich, in een bocht van de weg, van 1902 tot 1924 de begraafplaats Vredehof. Het ten westen van de stad gelegen Fort de Nolle werd rond 1918 in werkverschaffing afgegraven. Hier werd daarna het Nollebos aangelegd. In 1924 werd ten oosten van de Beatrixlaan de Noorder Begraafplaats geopend.

In de Tweede Wereldoorlog werd een groot deel van Vlissingen verwoest of zwaar beschadigd.
De omgeving Gasthuisstraat, Grote Markt en Breewaterstraat werd verwoest. Het gebied ten westen van de Slijkstraat en Breewaterstraat werd opgebouwd volgens een herbouwplan van 1949 met een nieuwe stedebouwkundige structuur. De zich daar bevindende kazernes kwamen hierbij te vervallen. Op de Grote Markt verrees weer een school, terwijl al de andere scholen in de binnenstad niet meer werden opgebouwd.

Andere straten met veel nieuwbouw zijn onder andere Wilhelminastraat en Gravestraat.
In de jaren zestig werd het gebied rond de Torenstraat en Lange Zelke gesaneerd en stedebouwkundig sterk aangepast.
Aan de Boulevard de Ruyter moesten ook veel panden herbouwd worden.
Het Groot Arsenaal en de buurt van Bankertstraat en Evertsenstraat werden gesloopt, waardoor verdere verbreding van het Verbindingskanaal mogelijk werd.
In het gebied rond de Gravestraat vond in de jaren 1979-'83 sloop plaats in verband met de dijkverzwaring.
Vanaf de jaren zestig zijn er veel nieuwe woonwijken ontstaan.
In 1964 werd de haven Vlissingen-Oost geopend, waardoor de havenactiviteiten zich meer naar het oosten gingen verplaatsen.

5.3 Oost- en West-Souburg

De voormalige afzonderlijke gemeenten Oost-Souburg en West-Souburg werden, na eerst in 1832 kerkelijk te zijn samengevoegd, in 1835 burgerlijk verenigd. Het Kanaal door Walcheren deelde het dorp weer in een Oost- en West-Souburg (afb. 9, 10 en 12).
In de plattegrond van Oost-Souburg valt het cirkelvormige open terrein op, waaromheen de bebouwing zich heeft geconcentreerd. Dit zijn de restanten van een voormalige burg, aangelegd tegen het eind van de 9e eeuw. Het latere dorp ontwikkelde zich eerst langs de weg die vanaf de burcht noordwaarts loopt (Oranjeplein). Rond 1866 is dan ook hier de dichtste bebouwing te vinden, evenals aan de Paspoortstraat (afb. 10).
Na de aanleg van het Kanaal door Walcheren (1872) ontwikkelde het dorp zich langs de straat die de burg en het kanaal verbindt. Deze straat, de Kanaalstraat, zou de hoofdstraat worden. Hier werden eind vorige eeuw de gereformeerde kerk met pastorie gebouwd. De kerk werd in 1932 vervangen. Langs deze straat ontstonden ook andere typische dorpsgebouwen, zoals dokterswoningen, gemeentehuis met brandspuitgarage (1939) en winkels. Hier bevindt zich ook de oude korenmolen (1725).

Vanaf de aanleg van de kanaal- en spoorwegwerken ging er veel veranderen. Lange tijd was het dorp een gemeenschap geweest waar de bevolking voornamelijk van landbouw en veeteelt leefde. Eind 19e eeuw kwam daar verandering in. De voormalige gemeente had zelf geen industrie, maar veel Souburgers gingen in Vlissingen bij De Schelde werken. Er kwamen ook Vlissingers die bij De Schelde werkten in Souburg wonen.
Tot het begin van deze eeuw vond er uitbreiding plaats in de vorm van verdichting en verlenging van de bebouwing aan de bestaande wegen, met name aan de uitvalswegen.
Aan de Vlissingsestraat ontstond tweezijdige lintbebouwing (ca 1920-'30), waarvan een gedeelte uit een reeks karakteristieke woningen met mansardekopgevels bestaat. Dit type woning is ook in verschillende andere straten terug te vinden.
De eveneens tweezijdige lintbebouwing aan de Middelburgsestraat bestaat voornamelijk uit woningen uit de periode ca. 1910-'25 met zowel langs- en kopgevels, gekoppeld en losstaand. Rond 1939 werden tussen en in het verlengde van de bestaande bebouwing woningen van het type twee-onder-éénkap gebouwd.

Tussen de twee wereldoorlogen werden veel nieuwe woonstraten aangelegd, met name ten zuiden van de Kanaalstraat en de burg. In deze arbeiderswoonwijkjes kwam veel seriematige- en complexmatige bouw voor met zowel langs- als kopgevels.

West-Souburg wordt van Oost-Souburg gescheiden door het Kanaal door Walcheren.
In 1866 stond er aaneengesloten bebouwing aan de noord- en zuidzijde van het Marnixplein en verspreide bebouwing in de omgeving. Midden op het Marnixplein bevindt zich een bunker uit de Tweede Wereldoorlog. Enige uitbreiding vond in eerste instantie plaats aan de bestaande wegen.
Aan de Nieuwe Vlissingseweg (1872) ontstond éénzijdige lintbebouwing. Een gedeelte bestaat uit een aaneengesloten reeks arbeiderswoningen met langs- en kopgevels (ca. 1910-'20). Een ander deel is bebouwd met individuele panden uit ca. 1925 tot de Tweede Wereldoorlog. Over het algemeen zijn de woningen aan de Nieuwe Vlissingseweg sterk gewijzigd.
Ten noorden van de watergang was in 1915 voor werknemers van De Schelde een arbeiderswoonwijkje gebouwd. Van het Tuindorp, zoals dit complex werd genoemd, zijn alle oude woningen gesloopt. Het stratenplan is wel nog aanwezig. Na de Tweede Wereldoorlog zijn enkele woningen herbouwd, die er nu nog staan.
In de jaren dertig vond enige uitbreiding plaats ten noorden van het Marnixplein. Hier werden de Van Doornlaan en Kerklaan aangelegd. Aan laatstgenoemde laan werd in 1938 de Rooms Katholieke Kerk gebouwd. De Vrijburgstraat is een landelijke uitvalsweg met een aanzet tot lintbebouwing voornamelijk daterend uit ca 1915. Tegenwoordig wordt West-Souburg aan de west- en zuidzijde door nieuwbouw ingesloten.

5.4 Ritthem

Dit dorp wordt al in de 13e eeuw vermeld. Het heeft een zogenaamde "onvoltooide" kerkring (afb. 9, 11 en 12).
In 1866 waren beide zijden van de Dorpsstraat bebouwd en stond er verspreide bebouwing in de omgeving (afb. 11). Op de hoek van de Dorpsstraat en de Zandweg werd in 1864-'65 een opvallend schooltje gebouwd, dat in 1883 tot gemeentehuis werd ingericht (nu "De Vijf Klaverbladen").
In de inventarisatieperiode werden geen nieuwe wegen aangelegd. Het dorp breidde zich uit langs de bestaande wegen.
Aan de Weverstraat werden in de jaren zestig van de vorige eeuw enkele armenhuisjes gebouwd (noordzijde). Ten zuiden van deze straat, achter de tegenwoordige bebouwing, werd een rijtje arbeiderswoningen gebouwd. Het dorp breidde zich uit langs de Zandweg en de Zuidwateringstraat. Aan laatstgenoemde werd in 1883 een nieuwe school met meesterswoning gebouwd (school afgebroken en vernieuwd).
Verder buiten de bebouwde kom werd aan de Zuidwateringstraat in 1881 een begraafplaats geopend (nog in gebruik).
Aan de Lambrechtsenstraat bevindt zich nieuwbouw.

5.5 Buitengebied

Het buitengebied is sporadisch met boerderijen bebouwd, waarvan er een aantal uit de inventarisatieperiode dateren.
Na de Tweede Wereldoorlog werd een standaard type wederopbouw-boerderij diverse malen gebouwd.
Een concentratie van agrarische bebouwing is aan te treffen langs de Zandweg bij Ritthem.
In de gemeente bevinden zich de buurtschappen Groot Abeele en Lammerenburg. De bebouwing van Groot Abeele, tussen Middelburg en Oost-Souburg gelegen, is grotendeels van vóór de inventarisatieperiode. Vóór de komst van de stoomtramverbinding tussen Middelburg en Vlissingen (1881), was Groot Abeele de pleisterplaats van de postwagen. Tevens was hier een overzetveer over het Kanaal door Walcheren.
Lammerenburg is een langgerekt buurtschap langs de weg Koudekerke-Vlissingen, dat in de periode ca. 1915-1935 is ontstaan. De vroege bebouwing bestaat vooral uit arbeiderswoningen terwijl de bebouwing uit ca. 1925-'35 voornamelijk uit middenstandswoningen bestaat. Tegenwoordig is dit buurtschap opgenomen in de woonwijk Lammerenburg.

LITERATUURLIJST

Bert Altena, "Een broeinest der Anarchie", Arbeiders, arbeidersbeweging en maatschappelijke ontwikkeling. Vlissingen 1875-1929 (1940), deel I en II, (Academisch proefschrift), Amsterdam 1989

R.J.W. den Broeder, N. Out, C.H.J. Peters, Wonen in Vlissingen (de ontwikkeling van 11 eeuwen Vlissings woonhuis), Vlissingen, 1983

A. Dijkers en H.G. Hesselink, Trams en tramlijnen, de stoomtrams op de Zuid-Hollandse eilanden en in Zeeland, Rotterdam (1973)

Encyclopedie van Zeeland, 3 delen, Middelburg

A.F. Franken, Walcheren in het spoor van bedrijf en techniek, Middelburg (1988)

De gemeente Oost- en West-Souburg, eene statistische bijdrage tot de plaatsbeschrijving van Zeeland, uit echte bronnen zamengesteld, Middelburg 1860

De gemeente Oost- en West-Souburg, Gedenkboekje uitgegeven ter gelegenheid van de opening van het Gemeentehuis op Zaterdag 26 augustus 1939, z.p. (1939)

Historische Atlas Zeeland, chromotopografische kaart des Rijks 1:25.000, (samenst. G.L. Wieberdink), Landsmeer 1989

H.P. Huijsman, Souburg in oude ansichten, Zaltbommel 1974.

H.B.J. Knoop, Metamorphose van Vlissingen, (Vlissingen, 1943)

A.C. Kodde, Vlissingen binnenstad, een sociaal-geografische scriptie over de binnenstad van Vlissingen, (Uithoorn) 1982 (scriptie)

De Koninklijke Weg, Honderd jaar geschiedenis Koninklijke Maatschappij De Schelde te Vlissingen 1875-1975, eindredactie G.A. de Kok, Middelburg 1975

Kunstreisboek voor Nederland - Zeeland, Weesp 1985[8]

J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V, Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866)

Landschapsonderzoek Zeeland, deelgebied Walcheren, Provinciale Planologische Dienst voor Zeeland, Middelburg 1986

J.L. van Leeuwen, Vlissingen in oude ansichten deel 2, Zaltbommel 1978

B.J. de Meij, De burgerlijke en kerkelijke geschiedenis van Ritthem Welzinge en Nieuwerve, Middelburg 1929

R.A.F. Smook, Binnensteden veranderen, atlas van het ruimtelijk veranderingsproces van Nederlandse binnensteden in de laatste anderhalve eeuw, Zutphen 1984

Souburg in oude ansichten deel 2, samengesteld door Boekhandel Huson, Zaltbommel 1982

A. Steegh, Monumenten atlas van Nederland, 1100 Historische Nederzettingen in kaart, (Zutphen, 1985[2])

H. Tabbers, H. Sepers, De Schelde, Middelburg (1984)

N. Veldhuis, Vlissingen in oude ansichten deel 1, Zaltbommel 1974

Vlissingen, uitgegeven m.m.v. het gemeentebestuur van Vlissingen, Amsterdam 1925

M.H. Wilderom, Tussen Afsluitdammen en Deltadijken, III, Midden-Zeeland (Walcheren en Zuid-Beveland), Middelburg 1968

C. van Winkelen, Ritthem in oude ansichten, Zaltbommel 1976

C. van Winkelen, Ritthem in oude ansichten deel 2, Zaltbommel 1976

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-203	0002113	Vlissingen	Buitengebied		
ZL-VL-210	0002122	Vlissingen	Buitengebied		
ZL-VL-212	0002124	Vlissingen	Vlissingen		
ZL-VL-223-J	0002137	Vlissingen	Vlissingen	Aagje Dekenstraat / Glacisstraat	/165
ZL-VL-123	0002000	Vlissingen	Vlissingen	Aagje Dekenstraat	5,7
ZL-VL-211	0002123	Vlissingen	Groot-Abeele	Abeelseweg Oost	5 (?)
ZL-VL-050	0001895	Vlissingen	Vlissingen	Achter de kerk	7,9 A,B
ZL-VL-143	0002024	Vlissingen	Vlissingen	Anjelierenlaan	74-86,49-103
ZL-VL-111	0001980	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	
ZL-VL-107	0001972	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat - oostzijde	2-102
ZL-VL-106-J	0001971	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	119,121
ZL-VL-108	0001973	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	175
ZL-VL-110	0001979	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	181,183
ZL-VL-113	0001988	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	184
ZL-VL-114	0001989	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	186
ZL-VL-115	0001990	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	195,197
ZL-VL-116	0001991	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	199-207
ZL-VL-107-A	0001974	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	22-26 (,28)
ZL-VL-106-B	0001962	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	3 - 19
ZL-VL-107-B	0001975	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	40,42
ZL-VL-107-C	0001976	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	44
ZL-VL-106-C	0001964	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	47
ZL-VL-106-D	0001965	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	53,55
ZL-VL-106-E	0001966	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	67,69
ZL-VL-106-F	0001967	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	71,73
ZL-VL-106-G	0001968	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	75-79
ZL-VL-107-D	0001977	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	90
ZL-VL-106-H	0001969	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	95
ZL-VL-106-I	0001970	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat	97-103
ZL-VL-109	0001978	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat / Singel	132-170 / 2-12
ZL-VL-106	0001963	Vlissingen	Vlissingen	Badhuisstraat-westzijde	1-173
ZL-VL-054	0001899	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	
ZL-VL-060	0001905	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	19
ZL-VL-058	0001903	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	22
ZL-VL-055	0001900	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	33
ZL-VL-056	0001901	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	7
ZL-VL-061	0001906	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark	8
ZL-VL-053	0001898	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark / Kerkstraat	54 /
ZL-VL-057	0001902	Vlissingen	Vlissingen	Bellamypark / Nieuwstraat	20/,/1
ZL-VL-165	0002069	Vlissingen	Oost-Souburg	Bermweg	1-19
ZL-VL-223-E	0000664	Vlissingen	Vlissingen	Betje Wolfplein	
ZL-VL-066	0001910	Vlissingen	Vlissingen	Beursplein	1
ZL-VL-064	0001909	Vlissingen	Vlissingen	Beursplein	3

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-065	0002155	Vlissingen	Vlissingen	Beursplein	9
ZL-VL-063	0001908	Vlissingen	Vlissingen	Beursstraat / Smalle Kade	6,8,10
ZL-VL-062	0001907	Vlissingen	Vlissingen	Beursstraat / Smalle Kade	4/,/5
ZL-VL-141	0002022	Vlissingen	Vlissingen	Bloemenl./Asterl./Bosjesl./Anjelier	//60-74/58-72,51-77/1-9//
ZL-VL-142	0002023	Vlissingen	Vlissingen	Bloemenlaan/Anjelierenlaan/Irislaan	
ZL-VL-139	0002020	Vlissingen	Vlissingen	Bonedijkestraat	50
ZL-VL-144	0002025	Vlissingen	Vlissingen	Boterbloemlaan / Ribeslaan	18-34/2-64
ZL-VL-152	0002050	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Banckert	136
ZL-VL-086	0001930	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard de Ruyter/Keizersbolwerk	
ZL-VL-153-A	0002052	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen	12
ZL-VL-153-C	0002054	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen	246-254
ZL-VL-153	0002051	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen	4-42
ZL-VL-153-B	0002053	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen	42
ZL-VL-196	0002101	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen e.o.	
ZL-VL-153-D-1	0002055	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen/K. Hasselaarstra	288,290/,/559
ZL-VL-153-D-2	0002056	Vlissingen	Vlissingen	Boulevard Evertsen/K. Hasselaarstra	288/,/559
ZL-VL-105	0001960	Vlissingen	Vlissingen	Bouwen Ewoudstraat	8-68
ZL-VL-074	0001918	Vlissingen	Vlissingen	Branderijstraat	4-10
ZL-VL-070	0001914	Vlissingen	Vlissingen	Breestraat	8
ZL-VL-128	0002005	Vlissingen	Vlissingen	Brouwenaarstraat/Paul Krugerstraat	2/,/5
ZL-VL-177	0002081	Vlissingen	Oost-Souburg	Burg. Stemerdinglaan	29
ZL-VL-082	0001926	Vlissingen	Vlissingen	C. Buskenstraat	172,174,180,182
ZL-VL-151	0002049	Vlissingen	Vlissingen	C.Buskenstraat	149,151
ZL-VL-083	0001927	Vlissingen	Vlissingen	C. Buskenstraat	176,178
ZL-VL-088	0001932	Vlissingen	Vlissingen	C. Buskenstraat	80-140,25-101
ZL-VL-106-A	0001961	Vlissingen	Vlissingen	C. Buskenstraat/Badhuisstraat	153-159/
ZL-VL-084	0001928	Vlissingen	Vlissingen	C. Buskenstraat/Noordstraat	164/82,84
ZL-VL-100	0001955	Vlissingen	Vlissingen	Callenfelsstraat/Nic. Honinghstraat	
ZL-VL-100-A	0002156	Vlissingen	Vlissingen	Callenfelsstraat/Nic. Honinghstraat	
ZL-VL-167	0002071	Vlissingen	Oost-Souburg	De Deckerestraat/W. Alexanderstraat	2-22/2-22,1-23/1-23
ZL-VL-122	0001999	Vlissingen	Vlissingen	De Lannoy straat	9-17
ZL-VL-131	0002012	Vlissingen	Vlissingen	De Lannoystraat	2
ZL-VL-164	0002068	Vlissingen	Oost-Souburg	Dijkstraat / Bermweg	2-46,1-43,/ -63a
ZL-VL-189	0002094	Vlissingen	Ritthem	Dorpsstraat	27
ZL-VL-225	0002148	Vlissingen	Ritthem	Dorpsstraat	32
ZL-VL-192	0002097	Vlissingen	Ritthem	Dorpsstraat	34
ZL-VL-047	0001892	Vlissingen	Vlissingen	Dortsmanstraat / Nieuwstraat	1,3,5,/ 33
ZL-VL-145	0002026	Vlissingen	Vlissingen	Duyvendrechtstraat / Eedestraat	
ZL-VL-138	0002019	Vlissingen	Vlissingen	Eedestraat/Schuitvaartgracht/Arbeid	
ZL-VL-004	0001837	Vlissingen	Vlissingen	Emmastraat	60,62
ZL-VL-005	0001838	Vlissingen	Vlissingen	Emmastraat / Simon Stevinstraat	62 /
ZL-VL-218	0002133	Vlissingen	Buitengebied	Fort de Ruyterweg	
ZL-VL-200	0002110	Vlissingen	Vlissingen	Gerbrandystraat	115

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-197-B	0002107	Vlissingen	Vlissingen	Gerbrandystraat	118-180,69-115
ZL-VL-197-A	0002106	Vlissingen	Vlissingen	Gerbrandystraat	16-116,3-63
ZL-VL-223-D	0002142	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	163
ZL-VL-223-I	0002138	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-H	0002139	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-G	0002140	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-F	0002141	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-C	0002143	Vlissingen	VLissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-B	0002144	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223-A	0002145	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-223	0002146	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat	165
ZL-VL-098	0001942	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-oostelijk deel	106-182,83-153
ZL-VL-098-A	0001943	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-oostelijk deel	97
ZL-VL-098-B	0001944	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-oostelijk deel	109
ZL-VL-098-C	0001945	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-oostelijk deel	111-119
ZL-VL-098-D	0001946	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-oostelijk deel	122-178
ZL-VL-097	0001941	Vlissingen	Vlissingen	Glacisstraat-westelijk deel	46-96,21-77
ZL-VL-011	0001844	Vlissingen	Vlissingen	Gravenstraat / Zeilmarkt	2,4 / 20
ZL-VL-227	0002150	Vlissingen	Vlissingen	Groeneweg/Bergweg	5/
ZL-VL-043	0001888	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud	38-44
ZL-VL-042	0001886	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud	46-60
ZL-VL-042-A	0001887	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud	54,56
ZL-VL-046	0001891	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud	57
ZL-VL-045	0001890	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud	59
ZL-VL-044	0001889	Vlissingen	Vlissingen	Groenewoud/Dortsmanstr./Nieuwstraat	34,36/2-14/,//35
ZL-VL-069	0001913	Vlissingen	Vlissingen	Hellebardierstraat	8, 8a
ZL-VL-093	0001937	Vlissingen	Vlissingen	Hendrikstraat	4
ZL-VL-090	0001934	Vlissingen	Vlissingen	Hendrikstraat	40-50
ZL-VL-013	0001846	Vlissingen	Vlissingen	Hendrikstraat	51
ZL-VL-091	0001935	Vlissingen	Vlissingen	Hendrikstraat	58
ZL-VL-103	0001958	Vlissingen	Vlissingen	Hobeinstraat	13-29
ZL-VL-228	0002151	Vlissingen	Buitengebied	Jonkerfransweg	
ZL-VL-148-A	0002046	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan	13
ZL-VL-196-B	0002103	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan	3
ZL-VL-185	0002090	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan	8
ZL-VL-148-B-1	0002152	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan e.o.	
ZL-VL-148-B-2	0002153	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan e.o.	
ZL-VL-196-C	0002104	Vlissingen	Vlissingen	Julianalaan/Koudekerkseweg	8/
ZL-VL-156	0002060	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	10
ZL-VL-162	0002066	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	103
ZL-VL-161	0002065	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	29
ZL-VL-160	0002064	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	31,33
ZL-VL-157	0002061	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	66

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-158	0002062	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	70
ZL-VL-155	0002059	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	8
ZL-VL-163	0002067	Vlissingen	Oost-Souburg	Kanaalstraat	89
ZL-VL-159	0002063	Vlissingen	Oost-/ West-Souburg	Kanaalstraat /Kanaal door Walcheren	
ZL-VL-099-D-1	0001951	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat	149
ZL-VL-099-E	0001953	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat	178-190
ZL-VL-099-F	0001954	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat	202-208
ZL-VL-099-C	0001950	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat/Winkelmanstraat/Calle	/ /2,213-231/1/
ZL-VL-099	0001947	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat-oostelijk deel	
ZL-VL-099-A	0001948	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat-oostelijk deel	90-108
ZL-VL-099-B	0001949	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat-oostelijk deel	109
ZL-VL-104	0001959	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat-westelijk deel	
ZL-VL-104-A	0002157	Vlissingen	Vlissingen	Kasteelstraat-westelijk deel	
ZL-VL-186	0002089	Vlissingen	West-Souburg	Kerklaan	19
ZL-VL-187	0002091	Vlissingen	West-Souburg	Kerklaan/van Doornlaan	/4-12,11,13,15,21-27/13-33
ZL-VL-075	0001919	Vlissingen	Vlissingen	Kerkstraat	2,4,6
ZL-VL-052	0001897	Vlissingen	Vlissingen	Kerkstraat / Achter de kerk	10 /
ZL-VL-051	0001896	Vlissingen	Vlissingen	Kerkstraat / Oude Markt	11 / 1,3,5
ZL-VL-041	0001885	Vlissingen	Vlissingen	Kleine Kerkstraat/Groenewoud/Wilhel	/150-154/,1/111,113/
ZL-VL-021	0001864	Vlissingen	Vlissingen	Kleine Markt	1
ZL-VL-018	0001861	Vlissingen	Vlissingen	Kleine Markt	5
ZL-VL-201	0002111	Vlissingen	Vlissingen	Koningsweg	51
ZL-VL-147	0002035	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	
ZL-VL-147-G	0002042	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	104-114, 128-132
ZL-VL-147-E	0002040	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	100
ZL-VL-147-F	0002041	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	102
ZL-VL-147-I	0002044	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	144-152,61
ZL-VL-147-A	0002036	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	2,4
ZL-VL-196-A	0002102	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	4
ZL-VL-147-J	0002045	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	51,53
ZL-VL-147-B	0002037	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	52-82
ZL-VL-224	0002147	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	88
ZL-VL-147-D	0002039	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg	96
ZL-VL-112	0001987	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg / Badhuisstraat	1/193
ZL-VL-147-H	0002043	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg / de Bazelstraat	/6
ZL-VL-147-C	0002038	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg / Hogeweg	94/
ZL-VL-154-B	0002057	Vlissingen	Vlissingen	Koudekerkseweg / Zaaihoekweg	
ZL-VL-226	0002149	Vlissingen	Vlissingen	Langeleenweg	1
ZL-VL-073	0001917	Vlissingen	Vlissingen	Lepelstraat	2
ZL-VL-194	0002099	Vlissingen	Ritthem	Louwerse's wegeling	
ZL-VL-183	0002087	Vlissingen	West-Souburg	Marnixplein	
ZL-VL-184	0002088	Vlissingen	West-Souburg	Marnixplein	
ZL-VL-182	0002086	Vlissingen	West-Souburg	Marnixplein	21

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-178	0002082	Vlissingen	Oost-Souburg	Middelburgsestraat	26,28,30,32
ZL-VL-179	0002083	Vlissingen	Oost-Souburg	Middelburgsestraat	34-52
ZL-VL-180	0002084	Vlissingen	Oost-Souburg	Middelburgsestraat	60
ZL-VL-181	0002085	Vlissingen	Oost-Souburg	Middelburgsestraat	64-78,45-51, 67-77
ZL-VL-085	0001929	Vlissingen	Vlissingen	Molenstraat/Kaaskadestraat	77,83,87,89
ZL-VL-220	0002135	Vlissingen	Buitengebied	Natuurgebied Fort Rammekens	
ZL-VL-188	0002093	Vlissingen	West-Souburg	Nieuwe Vlissingseweg	
ZL-VL-188-A	0002092	Vlissingen	West-Souburg	Nieuwe Vlissingseweg	149
ZL-VL-027	0001871	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwendijk	32,46,60,74,94,96,98
ZL-VL-072	0001916	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwendijk	39
ZL-VL-028	0001872	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwendijk	55
ZL-VL-026	0001870	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwendijk/Zeilmarkt	100/
ZL-VL-048	0001893	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwstraat	108,154,162,174,176,53,55
ZL-VL-032	0001876	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwstraat	214,216
ZL-VL-031	0001875	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwstraat	218,220
ZL-VL-010	0001843	Vlissingen	Vlissingen	Nieuwstraat / Wilhelminastraat	228,230 / 10
ZL-VL-196-D	0002105	Vlissingen	Vlissingen	Nolle dijk	
ZL-VL-067	0001911	Vlissingen	Vlissingen	Noordzeestraat	6
ZL-VL-068	0001912	Vlissingen	Vlissingen	Noordzeestraat	9
ZL-VL-212-A	0002125	Vlissingen	Vlissingen	Oosterhavenweg	14
ZL-VL-008	0001841	Vlissingen	Vlissingen	Oranjedijk	
ZL-VL-007	0001840	Vlissingen	Vlissingen	Oranjedijk / Kogelparkstraat	
ZL-VL-175	0002079	Vlissingen	Oost-Souburg	Oranjeplein	46
ZL-VL-176	0002080	Vlissingen	Oost-Souburg	Oranjeplein	46
ZL-VL-002	0001835	Vlissingen	Vlissingen	Oranjestraat / Simon Stevinstraat	8 /
ZL-VL-210-A	0002121	Vlissingen	Groot-Abeele	Oude Vlissingseweg	
ZL-VL-094	0001938	Vlissingen	Vlissingen	Palingstraat	2-12
ZL-VL-092	0001936	Vlissingen	Vlissingen	Palingstraat	58
ZL-VL-209	0002119	Vlissingen	Vlissingen	Palingstraat	61
ZL-VL-095	0001939	Vlissingen	Vlissingen	Palingstraat/Onderstraat	63/
ZL-VL-096	0001940	Vlissingen	Vlissingen	Palingstraat/Paardenstraat	68/,/49
ZL-VL-169	0002073	Vlissingen	Oost-Souburg	Paspoortstraat	13
ZL-VL-170	0002074	Vlissingen	Oost-Souburg	Paspoortstraat	18
ZL-VL-171	0002075	Vlissingen	Oost-Souburg	Paspoortstraat	21
ZL-VL-127	0002004	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstr./Dr. Ottestr./Rochus	/ 2 / 2,27/ /
ZL-VL-129-C	0002008	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstr./Scheldestr./v.d.Man	146,148/80-84/2,/57,59/
ZL-VL-125	0002001	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	32-58 (excl. 34)
ZL-VL-129-B	0002007	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	106-140; 150-212,19-53
ZL-VL-130	0002009	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	11,13
ZL-VL-129-D	0002010	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	39,41,47,49
ZL-VL-129-E	0002011	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	55-65
ZL-VL-129-A	0002006	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat	90-104
ZL-VL-134	0002015	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat / Singel	226-240/256-370/157-199

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-133	0002014	Vlissingen	Vlissingen	Paul Krugerstraat / Singel	224/
ZL-VL-208	0002118	Vlissingen	Vlissingen	Pres. Rooseveldlaan	733
ZL-VL-205	0002115	Vlissingen	Vlissingen	Prins Hendrikweg	3
ZL-VL-212-B	0002126	Vlissingen	Vlissingen	Prins Hendrikweg	3
ZL-VL-212-C	0002127	Vlissingen	Vlissingen	Prins Hendrikweg/Edisonweg/Ankerweg	8//,/41/
ZL-VL-006	0001839	Vlissingen	Vlissingen	Prinsenstraat / Marinestraat	
ZL-VL-217	0002132	Vlissingen	Ritthem	Rammekensweg	11
ZL-VL-219	0002134	Vlissingen	Ritthem	Rammekensweg	5
ZL-VL-168	0002072	Vlissingen	Oost-Souburg	Rehobothstraat	2
ZL-VL-210-B	0002120	Vlissingen	Buitengebied	Reyersweg	
ZL-VL-071	0001915	Vlissingen	Vlissingen	Sarazijnstraat / Nieuwendijk	2/,/5,5a
ZL-VL-124-C	0002030	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraaat	27
ZL-VL-124	0002027	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat	
ZL-VL-124-D	0002031	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat	46,48
ZL-VL-124-F	0002033	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat	54-100,35-77
ZL-VL-124-A	0002028	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat	6-12
ZL-VL-146	0002034	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat	65-69
ZL-VL-124-E	0002032	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat / Bouwen Ewoutstraat	35/
ZL-VL-124-B	0002029	Vlissingen	Vlissingen	Scheldestraat / Glacisstraat	3,5/
ZL-VL-221	0002136	Vlissingen	Buitengebied	Schorenpolder	
ZL-VL-140	0002021	Vlissingen	Vlissingen	Schuitvaartgr./Arbeidsstr./Bonedijk	
ZL-VL-126-B	0002002	Vlissingen	Vlissingen	Singel	106
ZL-VL-126-A	0002003	Vlissingen	Vlissingen	Singel	106
ZL-VL-136	0002017	Vlissingen	Vlissingen	Singel	110-224
ZL-VL-135	0002016	Vlissingen	Vlissingen	Singel/Dr. Gallandstr./Dr. Nolsonst	34-38, 64-104/16,18/2,/5,7/
ZL-VL-132	0002013	Vlissingen	Vlissingen	Singel / Paul Krugerstraat	252,254/,/71
ZL-VL-137	0002018	Vlissingen	Vlissingen	Singel / Scheldestraat	192 /
ZL-VL-087	0001931	Vlissingen	Vlissingen	Spuiplein	59,61,63,65
ZL-VL-059	0001904	Vlissingen	Vlissingen	Spuistraat / Bellamypark	8,14/,/151 A,A
ZL-VL-089	0001933	Vlissingen	Vlissingen	Spuistraat/C. Buskenstraat	/142,144
ZL-VL-017	0001850	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	
ZL-VL-017-C	0001853	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	12
ZL-VL-017-E	0001855	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	13
ZL-VL-017-F	0001856	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	14,16
ZL-VL-017-D	0001854	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	15
ZL-VL-017-G	0001857	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	19 (?)
ZL-VL-017-H	0001858	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	24,27
ZL-VL-017-I	0001859	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	26
ZL-VL-017-J	0001860	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	28
ZL-VL-017-A	0001851	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	5
ZL-VL-017-B	0001852	Vlissingen	Vlissingen	St. Jacobstraat	9
ZL-VL-204	0002114	Vlissingen	Vlissingen	Stationsplein	
ZL-VL-207	0002117	Vlissingen	Vlissingen	Stationsplein	

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-040	0001884	Vlissingen	Vlissingen	Stenen Beer / Kleine Kerkstraat	/2 a,1/
ZL-VL-009	0001842	Vlissingen	Vlissingen	Stenenbeer	2,4,6
ZL-VL-117	0001992	Vlissingen	Vlissingen	Strandweg	9
ZL-VL-121	0001998	Vlissingen	Vlissingen	v.d. Manderestraat	2-42,3-19
ZL-VL-120	0001997	Vlissingen	Vlissingen	v.d. Spiegelstraat / v. Nispenplein	1-71 /
ZL-VL-099-D-2	0001952	Vlissingen	Vlissingen	v. der Swalmestraat/Kasteelstraat	2/
ZL-VL-118	0001993	Vlissingen	Vlissingen	Van Dishoeckstraat	11-71
ZL-VL-118-A	0001994	Vlissingen	Vlissingen	Van Dishoeckstraat	19,21,25
ZL-VL-118-B	0001995	Vlissingen	Vlissingen	Van Dishoeckstraat	57
ZL-VL-119	0001996	Vlissingen	Vlissingen	Van Dishoeckstraat/Verk.Quakkelaars	
ZL-VL-101	0001956	Vlissingen	Vlissingen	Verkuyl Quakkelaarstr.(o. en w. dee	115-147,157-197,267-309
ZL-VL-102	0001957	Vlissingen	Vlissingen	Verkuyl Quakkelaarstraat-west	87-113
ZL-VL-166	0002070	Vlissingen	Oost-Souburg	Vlissingse straat	120-146
ZL-VL-172	0002076	Vlissingen	Oost-Souburg	Vlissingsestraat	233
ZL-VL-174	0002078	Vlissingen	Oost-Souburg	Vlissingsestraat	44
ZL-VL-173	0002077	Vlissingen	Oost-Souburg	Vlissingsestraat	90/92
ZL-VL-150	0002048	Vlissingen	Vlissingen	Vrijdomweg	8,10,12,14,18,20
ZL-VL-149	0002047	Vlissingen	Vlissingen	Vrijdomweg / Wielingenlaan	28-60/2,2a
ZL-VL-076	0001920	Vlissingen	Vlissingen	Vrouwestraat	45
ZL-VL-077	0001921	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	105
ZL-VL-078	0001922	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	119
ZL-VL-079	0001923	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	125
ZL-VL-080	0001924	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	127,129,131
ZL-VL-034	0001878	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	16
ZL-VL-035	0001879	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	18
ZL-VL-024	0001867	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	19
ZL-VL-036	0001880	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	20
ZL-VL-023	0001866	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	21
ZL-VL-022	0001865	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	35
ZL-VL-033	0001877	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	38
ZL-VL-029	0001873	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	4,6
ZL-VL-019	0001862	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat	54,56,62,64
ZL-VL-081	0001925	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat/C. Buskenstraat	/196,135/
ZL-VL-037	0001881	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Groenewoud	40,42 / 68
ZL-VL-030	0001874	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Nieuwstraat	12,14
ZL-VL-025	0001869	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Nieuwstraat	15 / 63
ZL-VL-039	0001883	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Vrijgang	100,104,106
ZL-VL-038	0001882	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Vrouwestraat	78
ZL-VL-020	0001863	Vlissingen	Vlissingen	Walstraat / Weteringstraat	37 /
ZL-VL-216	0002131	Vlissingen	Buitengebied	Welzingeweg	4
ZL-VL-206	0002116	Vlissingen	Vlissingen	Westerhavenweg / Oosterhavenweg	
ZL-VL-215	0002130	Vlissingen	Buitengebied	Westhoekweg	12
ZL-VL-049	0001894	Vlissingen	Vlissingen	Weteringstraat	11,13

ADRESLIJST VAN GEINVENTARISEERDE OBJECTEN EN COMPLEXEN (1989)

Unieke code	Acc. nr.	Gemeente	Kern	Straat	Huisnummer
ZL-VL-191	0002096	Vlissingen	Ritthem	Weverstraat	13,15,17
ZL-VL-190	0002095	Vlissingen	Ritthem	Weverstraat	9
ZL-VL-014	0001847	Vlissingen	Vlissingen	Wilhelminastraat	65,67
ZL-VL-015	0001848	Vlissingen	Vlissingen	Wilhelminastraat	69,71
ZL-VL-016	0001849	Vlissingen	Vlissingen	Wilhelminastraat	75,77
ZL-VL-154-A	0002058	Vlissingen	Vlissingen	Zaaihoekweg	
ZL-VL-214	0002129	Vlissingen	Buitengebied	Zandweg	45
ZL-VL-213	0002128	Vlissingen	Buitengebied	Zandweg	55
ZL-VL-012	0001845	Vlissingen	Vlissingen	Zeilmarkt	18
ZL-VL-001	0001834	Vlissingen	Vlissingen	Zeilmarkt	2
ZL-VL-003	0001836	Vlissingen	Vlissingen	Zeilmarkt / Mastkraanstraat	6 /
ZL-VL-199	0002109	Vlissingen	Vlissingen	Zuidbeekseweg	15
ZL-VL-198	0002108	Vlissingen	Vlissingen	Zuidbeekseweg	9
ZL-VL-193	0002098	Vlissingen	Ritthem	Zuidwatering straat	10
ZL-VL-195	0002100	Vlissingen	Buitengebied	Zwanenburgweg	

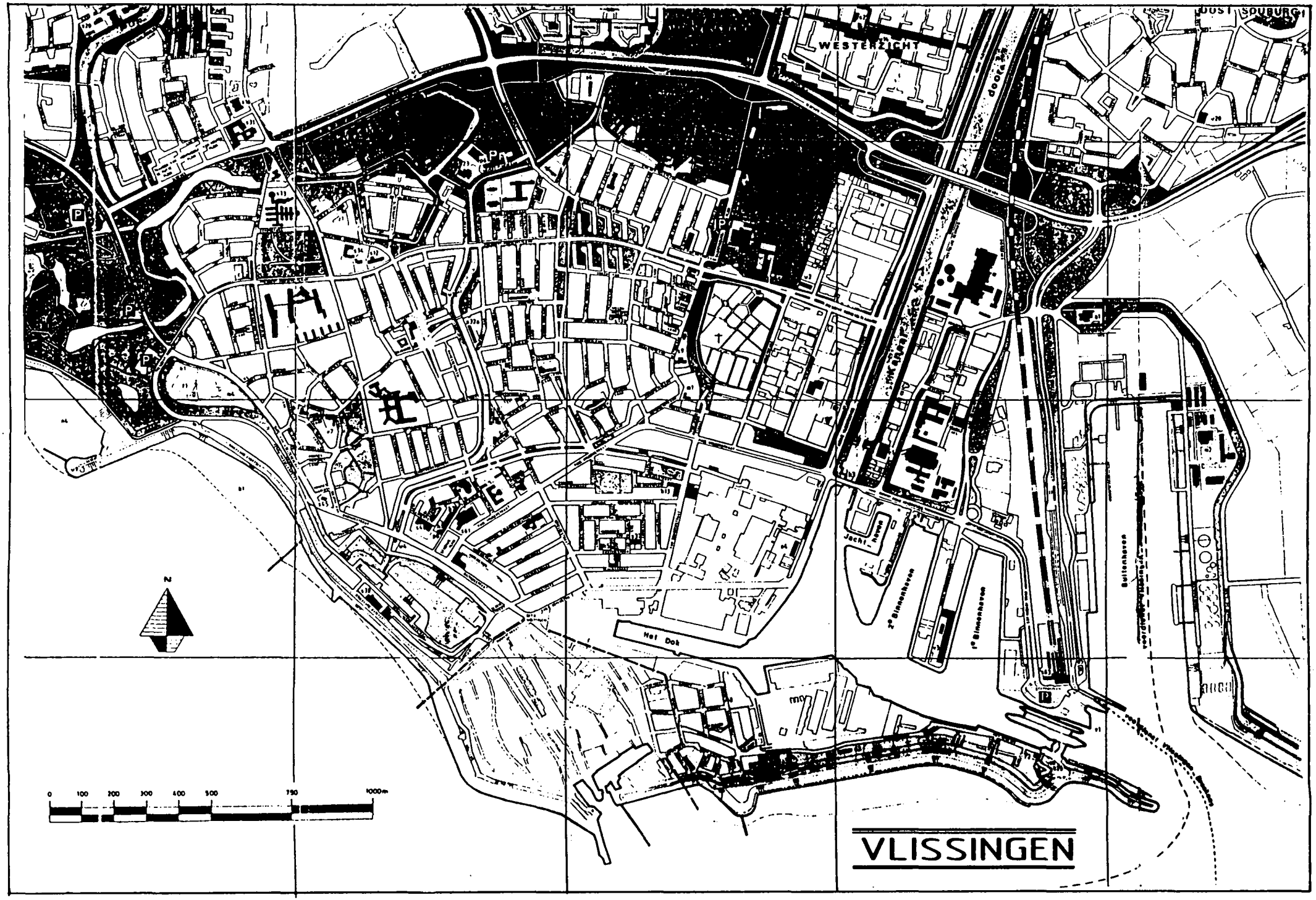
WESTERZIGHT
OOST SOUBURG
Hel Dok
Jacht-haven
2e Binnenhaven
1e Binnenhaven
Buitenhaven
N
0 100 200 300 400 500 750 1000m
VLISSINGEN

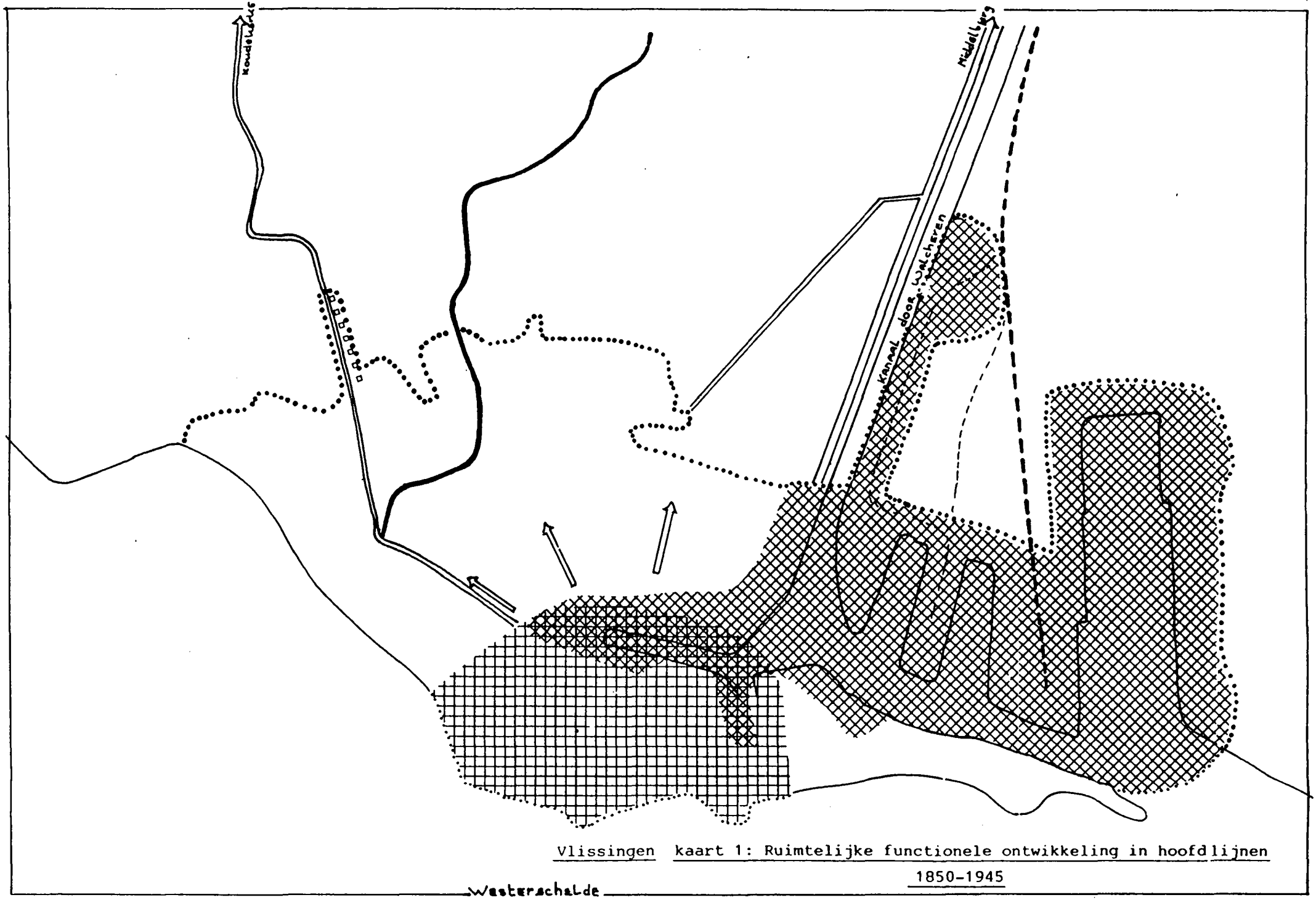

Vlissingen kaart 1: Ruimtelijke functionele ontwikkeling in hoofdlijnen 1850-1945

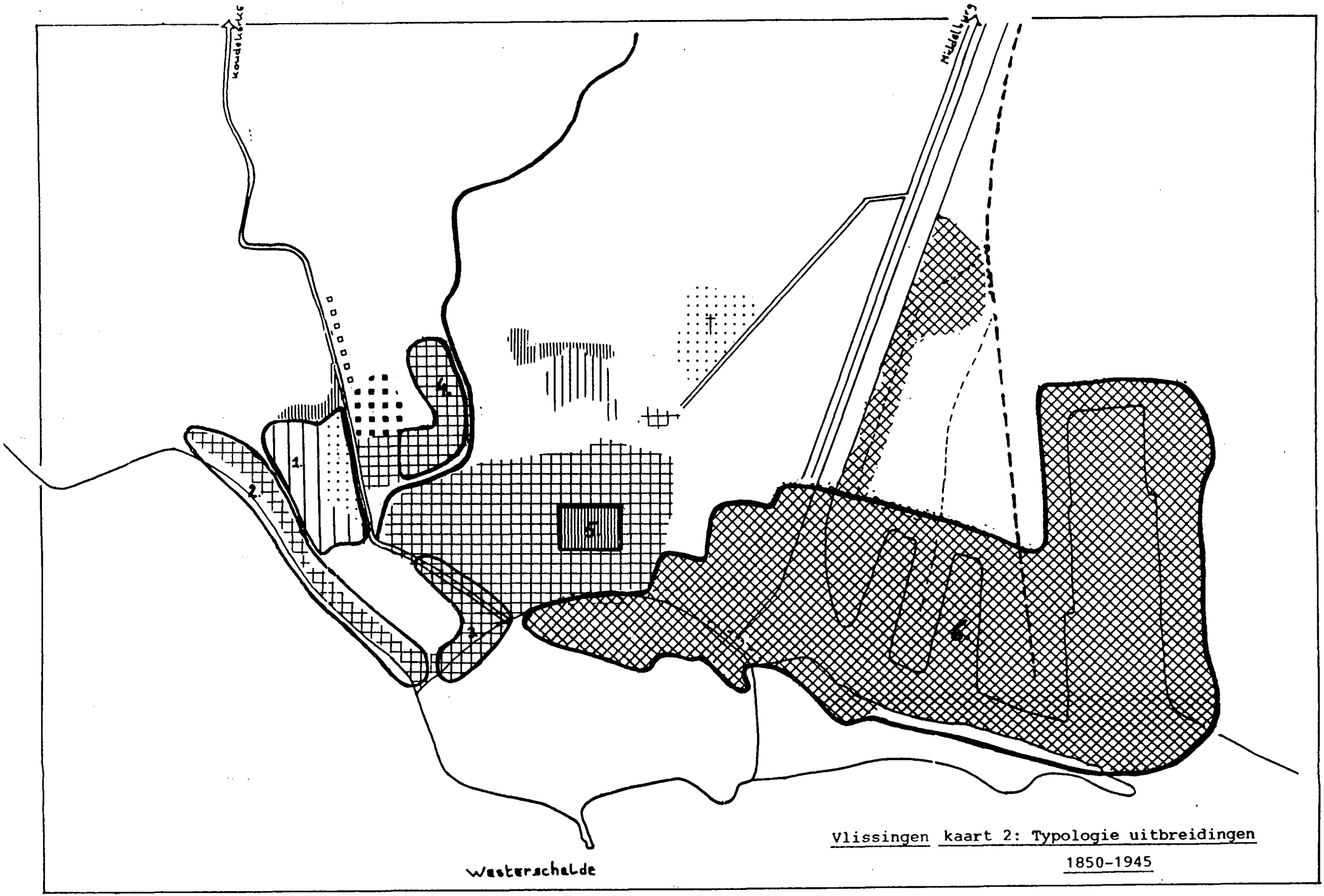

Vlissingen kaart 2: Typologie uitbreidingen 1850-1945

Verklaring bij kaart 1: Ruimtelijke functionele ontwikkeling in hoofdlijnen,

Vlissingen 1850 - 1945

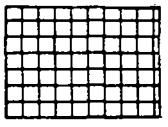

bestaande kern 1850

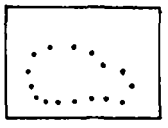

kern begrenzing 1945

hoofdweg

belangrijke waterloop

spoorweg

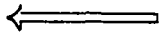

functionele ruimtelijke ontwikkeling

lineaire ontwikkeling

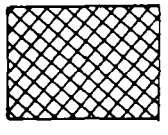

bedrijven

Verklaring bij kaart 2: Typologie uitbreidingen Vlissingen

1850 - 1945

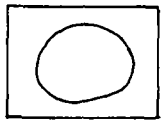

begrenzing bestaande kern

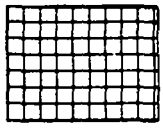

stedelijk algemeen

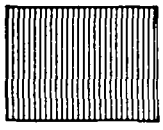

niet stedelijk ingerichte gebieden algemeen

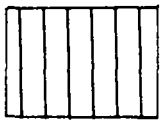

niet stedelijk ingerichte gebieden - villa gebieden

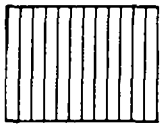

niet stedelijk ingerichte gebieden - tuinwijk-achtige ontwikkeling

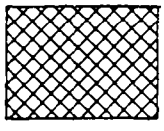

bedrijven en industrie gebied

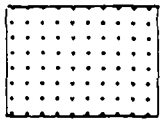

gebied zonder woonfunctie: park en begraafplaats

lineaire ontwikkeling

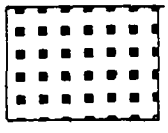

ziekenhuis complex

hoofdweg

belangrijke waterloop

spoorweg

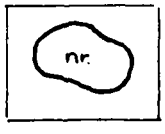

benoemd gebied met bijzondere waarden

Benoeming en omschrijving van gebieden met bijzondere waarden in de kern van Vlissingen

Gebied 1

Villapark en park, gelegen tussen Koudekerkseweg, Vrijdomweg, Burg. Van Woelderenlaan, Badhuisstraat en Strandweg.
De oude begraafplaats aan de Koudekerkseweg (1828) werd in 1907 gesloten en getransformeerd tot park.
Aan de Badhuisstraat, bij de Strandweg, verrees vanaf 1906 een villaparkje. Dit breidde zich uit naar het noorden. Er kwamen grote, voornamelijk losstaande panden in een groen gebied met een bochtig stratenpatroon. In opzet en architectuur is het een gaaf complex uit de periode 1906 tot 1935 met een zwaartepunt op de bebouwing van rond 1925.

Gebied 2

Bebouwing en omgeving Boulevard Bankert en Evertsen.
Bijzonder kustgebied, vanaf jaren tachtig van 19e eeuw, toen Vlissingen zich als badplaats ging ontwikkelen, aangelegd en bebouwd; bebouwing Boulevard Bankert sterk aangetast; bebouwing Boulevard Evertsen nog vrij kenmerkend uit de eerste decennia van de 20e eeuw.

Gebied 3

Bebouwing aan de Coosje Buskenstraat en de Badhuisstraat.
Vroege stadsuitbreidingen buiten de voormalige stadswallen in de vorm van veelal meer-verdiepingsbouw in stedelijke structuur; enkele delen van de Coosje Buskenstraat door met name saneringen aangetast.

Gebied 4

Arbeidswoningen (1924 en 1938) in het gebied omsloten door Schuitvaartgracht, Eedestraat, Slottegemstraat, Bonedijksestraat en Hogeweg.
Het deel ten zuiden van de Sottegemstraat bestaat uit 218 boven- en benedenwoningen die in 1924 door de woningbouwvereniging "Goed Wonen" werden gebouwd in een planmatig aangelegd stratenpatroon.
Door dezelfde woningbouwvereniging en eveneens volgens planmatige aanleg, werd in 1938 het wijkje rond het Van Ravesteynplein gebouwd.
De half-gesloten blokken zijn in hoofdopzet gaaf en in details gerenoveerd.

Gebied 5

180 arbeidswoningen in het gebied omsloten door Kasteelstraat, Nicolaes Honinghstraat, Verkuyl Quakkelaarstraat en Callenfelsstraat, gebouwd in een traditioneel rechthoekig stratenpatroon met inspringende rooilijnen. Dit niet-stedelijke gebied heeft een ander karakter dan de omliggende stedelijke gebieden.

De wijk werd in 1912 in opdracht van de Vereniging tot Verbetering van de Volkshuisvesting gebouwd en kreeg de naam het "Rode dorp". Het waren de eerste woningen die ingevolge de woningwet werden gebouwd. De woningen zijn in hoofdopzet gaaf en in details gerenoveerd.

Gebied 6

Dit gebied bestaat uit een deel van het terrein van scheepswerf De Schelde met het Dok, de monding van het Kanaal door Walcheren, de 1e en 2e binnenhaven, de buitenhaven en het stationscomplex.
Deze onderdelen zijn in de inventarisatieperiode verder ontwikkeld of aangelegd.
Op enkele objecten na is de bebouwing aangetast, maar de structuur is nog goed herkenbaar.
Het geheel is van belang voor de ontwikkeling van Vlissingen als havenplaats en centrum van scheepsbouwindustrie en visserij.

CRITERIA VOOR AANDUIDING GEBIEDEN MET BIJZONDERE WAARDEN	GEBIEDEN					
	1	2	3	4	5	6
I. Intrinsieke stedebouwkundige kwaliteit, zoals:						
1. kwaliteit van het ruimtelijk concept;	+	+		±	+	
2. betekenis vanwege de verkaveling/ inrichting/voorzieningen;						
3. betekenis vanwege architectonische/ architectuurhistorische kwaliteit;	±		+			
4. betekenis vanwege specifieke vorm voor specifieke functionele ontwikkelingen (b.v. havengebied, city-ontwikkeling, sportpark).		+				+
II. Bijzondere historische betekenis, zoals:						
1. structuur, bestemming of verschijningsvorm, verbonden met en duidelijk uitdrukking gevend aan een specifieke politieke, culturele, geestelijke, sociale, economische of algemeen historische ontwikkeling;	+	+			+	+
2. betekenis voor de geschiedenis van de ruimtelijke ordening en voor de ontwikkeling van het stedebouwkundig denken;	+		±		+	
3. betekenis vanwege de innovatie-waarde of pioniersfunctie (type, motief, datering).						
III. Stedebouw-kundige betekenis in ruimere omgeving, zoals:						
1. betekenis als onderdeel van een groter geheel;		+	+			
2. betekenis vanwege ruimtelijke relaties met de omgeving;	±	+				
3. betekenis vanwege markering van het stadsbeeld, als ruimtelijke of functionele dominant in een groter geheel of als representant van een groter geheel.		+		+		+
IV. Gaafheid (van de I t/m III genoemde kwaliteiten).	+		+	+	+	±
V. Zeldzaamheid (van de in I t/m III genoemde kwaliteiten).	±	+		+		+

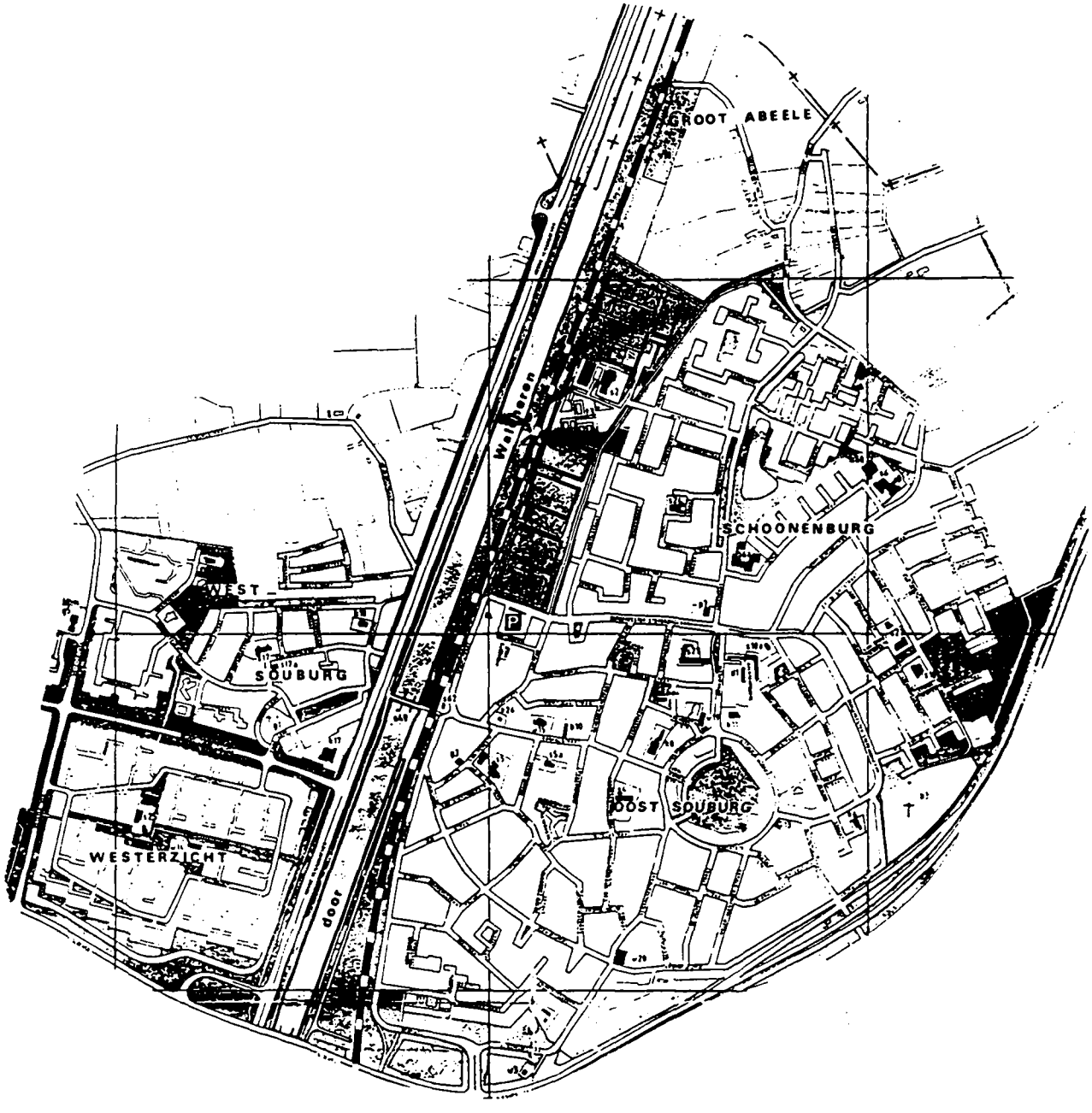
GROOT ABEELE
Walbaan
SCHOONENBURG
WEST
SOUBURG
OOST SOUBURG
WESTERZICHT
door

N

0
100
200
300
400
500
750
1000m

Souburg

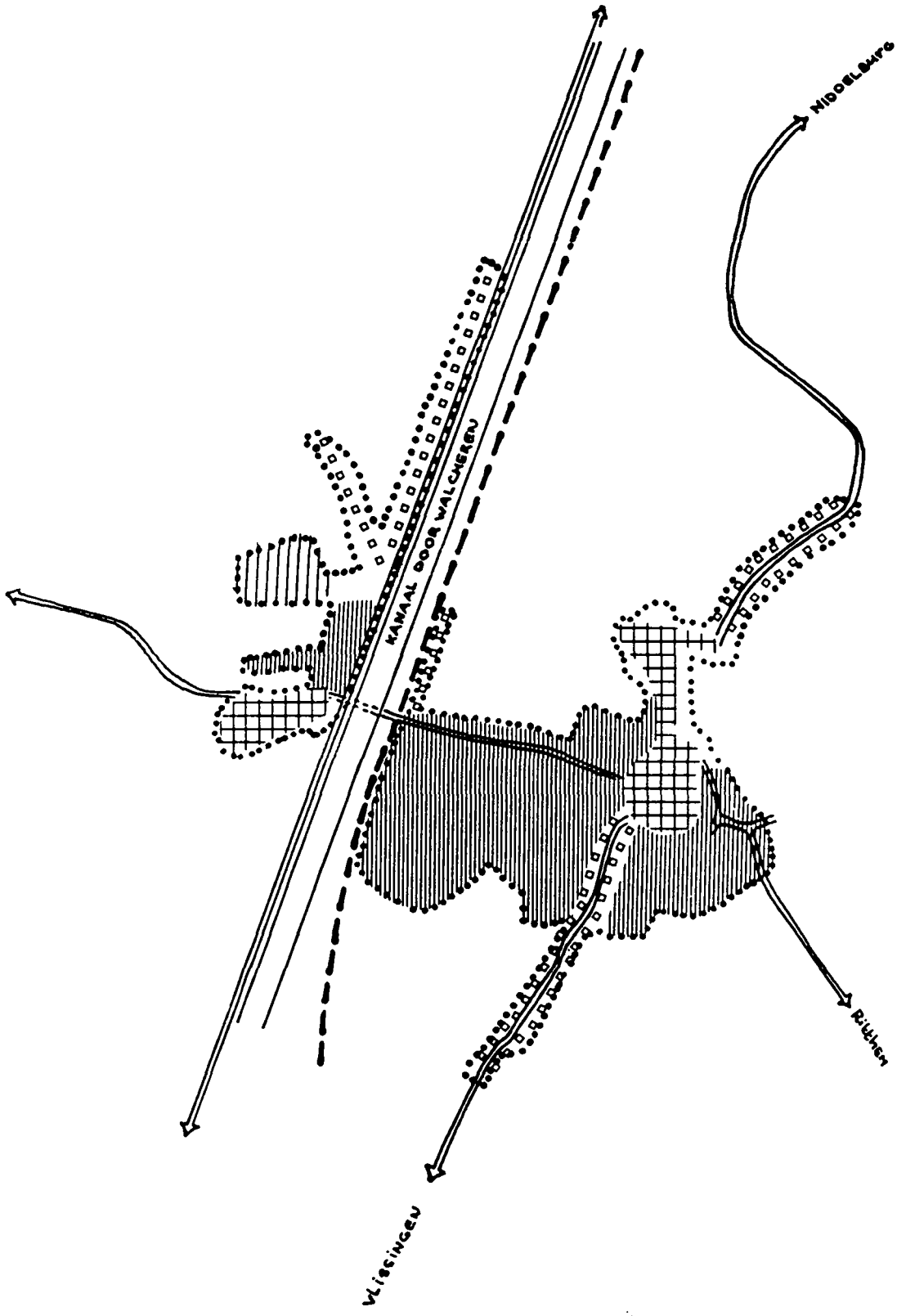

Oost- en West Souburg — Ruimtelijke functionele ontwikkeling in hoofdlijnen

— Typologie uitbreidingen 1850-1945

Verklaring bij de combinatie kaart: Ruimtelijke functionele ontwikkeling in hoofdlijnen en Typologie uitbreidingen Oost- en West Souburg 1850-1940

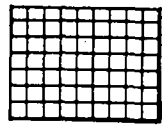

bestaande kernen 1850

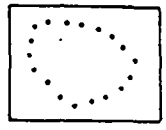

Begrenzing kern 1945

hoofdweg

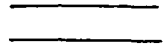

waterweg

spoorweg

lineaire ontwikkeling

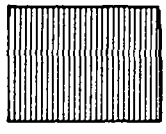

niet-stedelijk ingerichte gebieden - algemeen

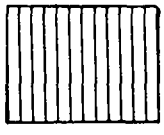

restant tuinwijk-achtige ontwikkeling

AFBEELDINGEN

1. Gemeente Vlissingen, 1987

2. Bodemkaart

3. A. Vlissingen 1572
   B. Vlissingen 1614

4. Gemeente Vlissingen, 1866, uit: J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V, Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866)

5. Vlissingen, 1888

6. Vlissingen (gedeeltelijk), 1925, uit: Vlissingen, uitgegeven met medewerking van het gemeentebestuur van Vlissingen, Amsterdam 1925

7. A. Vlissingen met woonwijken buiten oude stadsgrenzen
   B. Vlissingen, straatnamen binnenstad

8. Vlissingen (ca. 1989)

9. Oost- en West-Souburg, Ritthem (ca. 1989)

10. Gemeente Oost- en West-Souburg, 1866, uit: J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V, Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866)

11. Gemeente Ritthem, 1866, uit: J. Kuyper, Gemeente-atlas van Nederland, V, Zeeland, Zaltbommel 1971 (oorspr. Leeuwarden 1866)

12. Oost-Souburg, Ritthem, ca. 1945

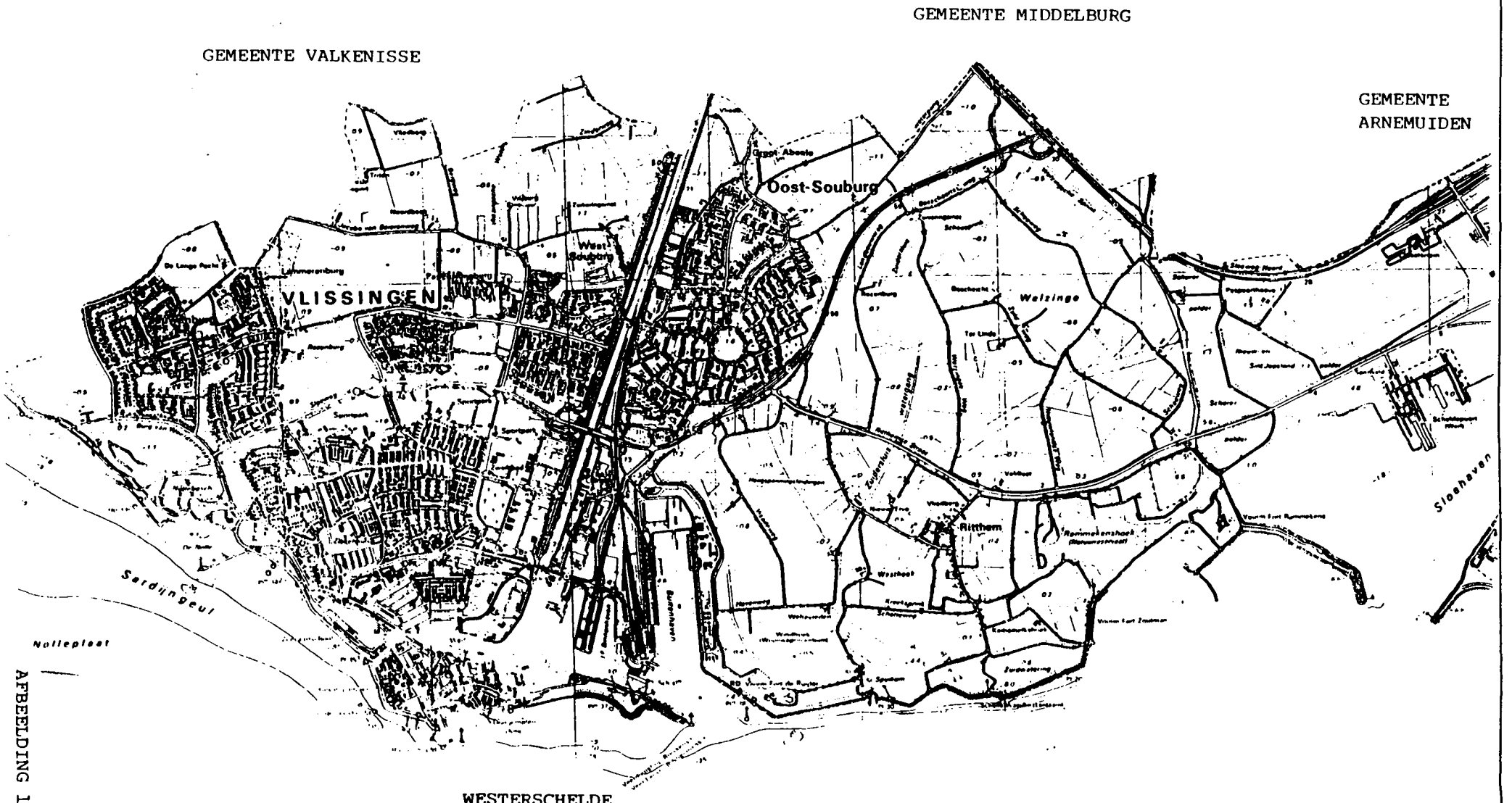

AFBEELDING 1

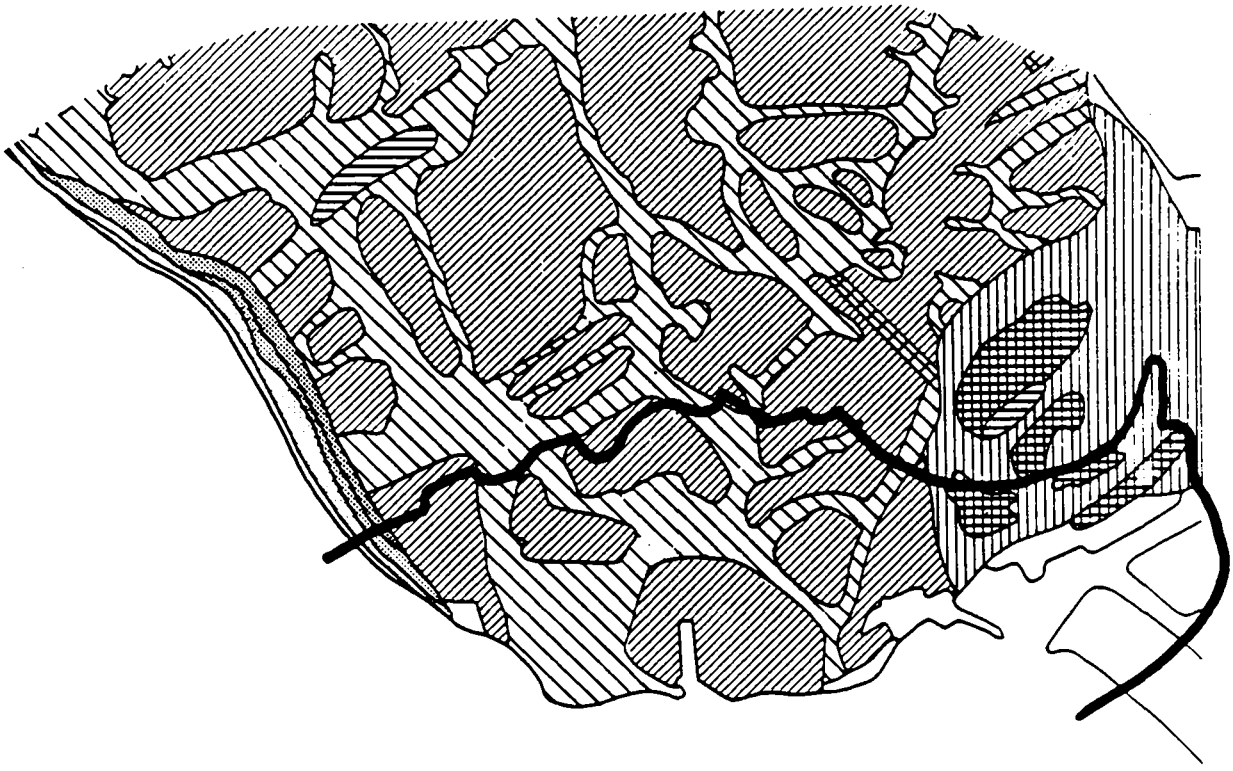

duinzandgronden van het natuurlijk landschap
duinzandgronden
vervlogen duinzandgronden
hoge plaatgronden
schorgronden en slikgronden
kreekbeddingsgronden
kreekruggronden en overgangsgronden
poelgronden
oude kleiplaatgronden

AFBEELDING 2

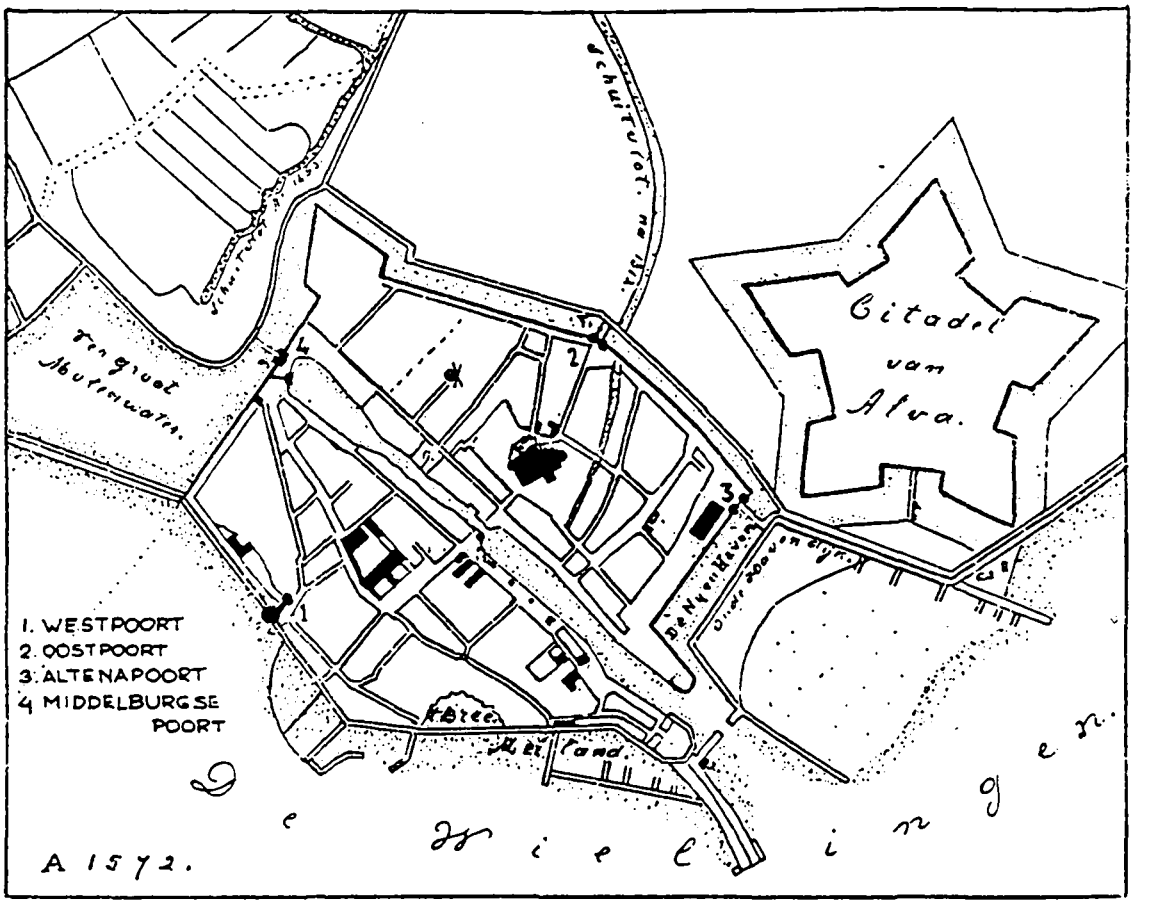

A

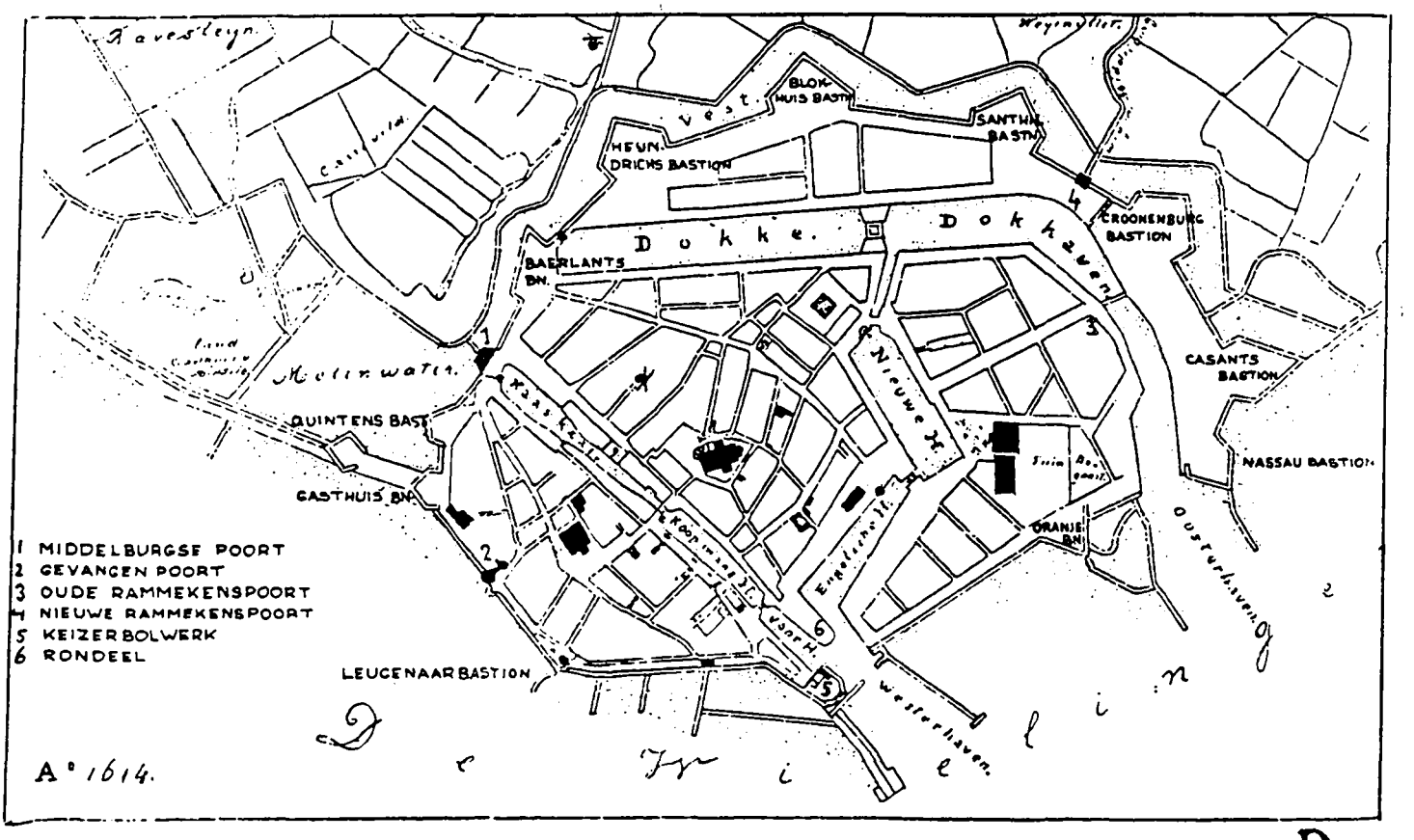

B

AFBEELDING 3

PROVINCIE ZEELAND. GEMEENTE VLISSINGEN.

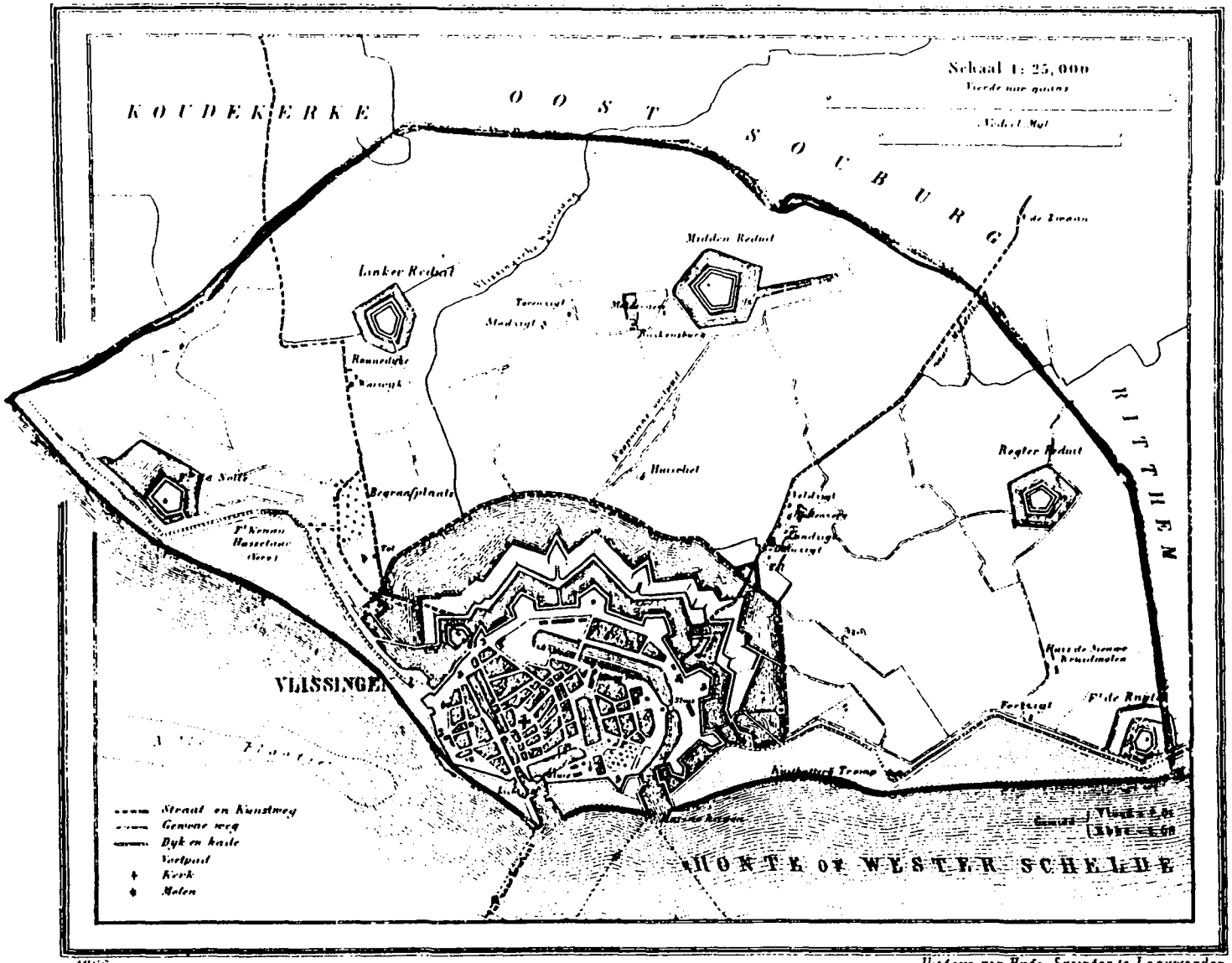

1866 Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden

787 Bunders. 11000 Inwoners

AFBEELDING 4

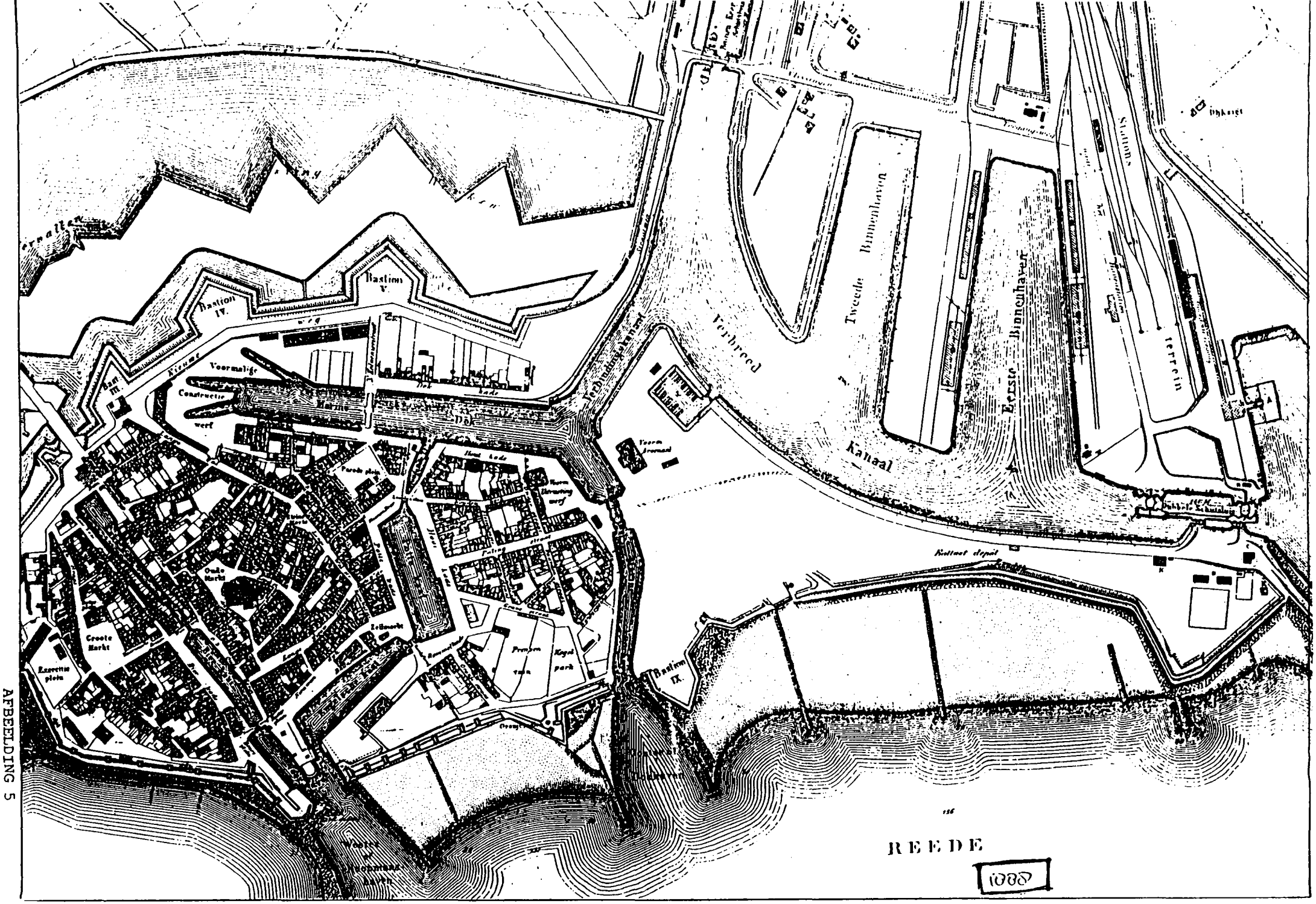

AFBEELDING 5

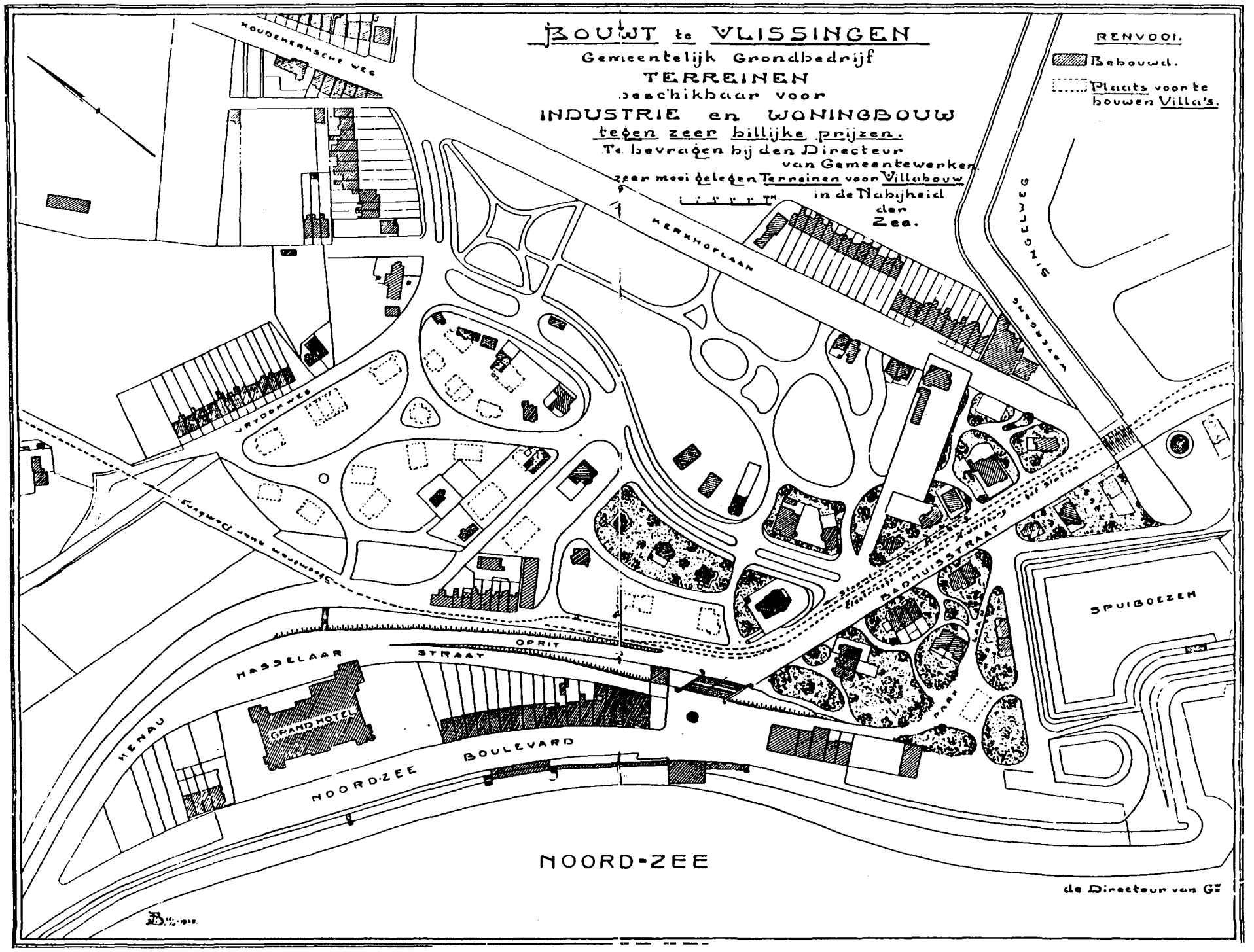

AFBEELDING 6

Woonwijken
reeds verrezen buiten de
oude stadsgrenzen. (1943)

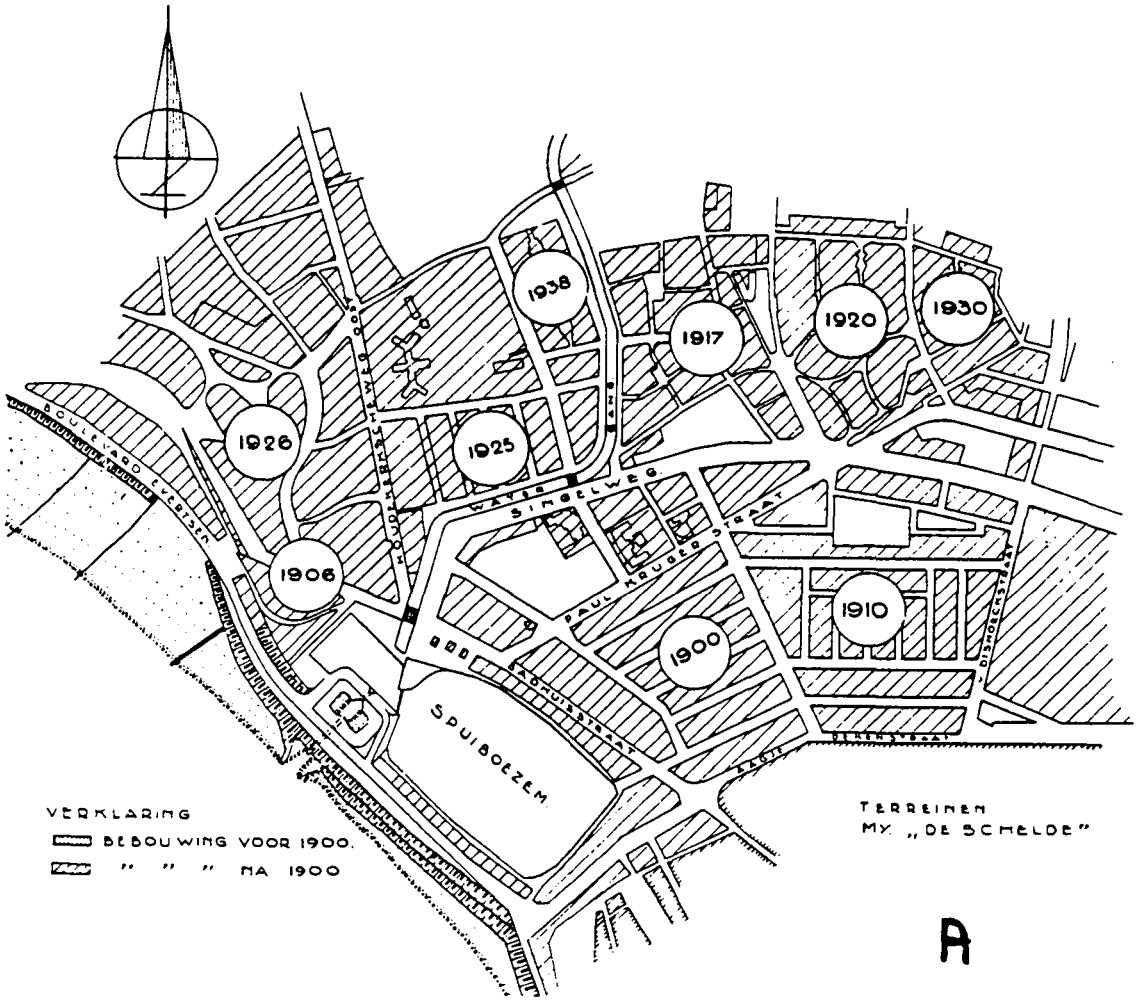

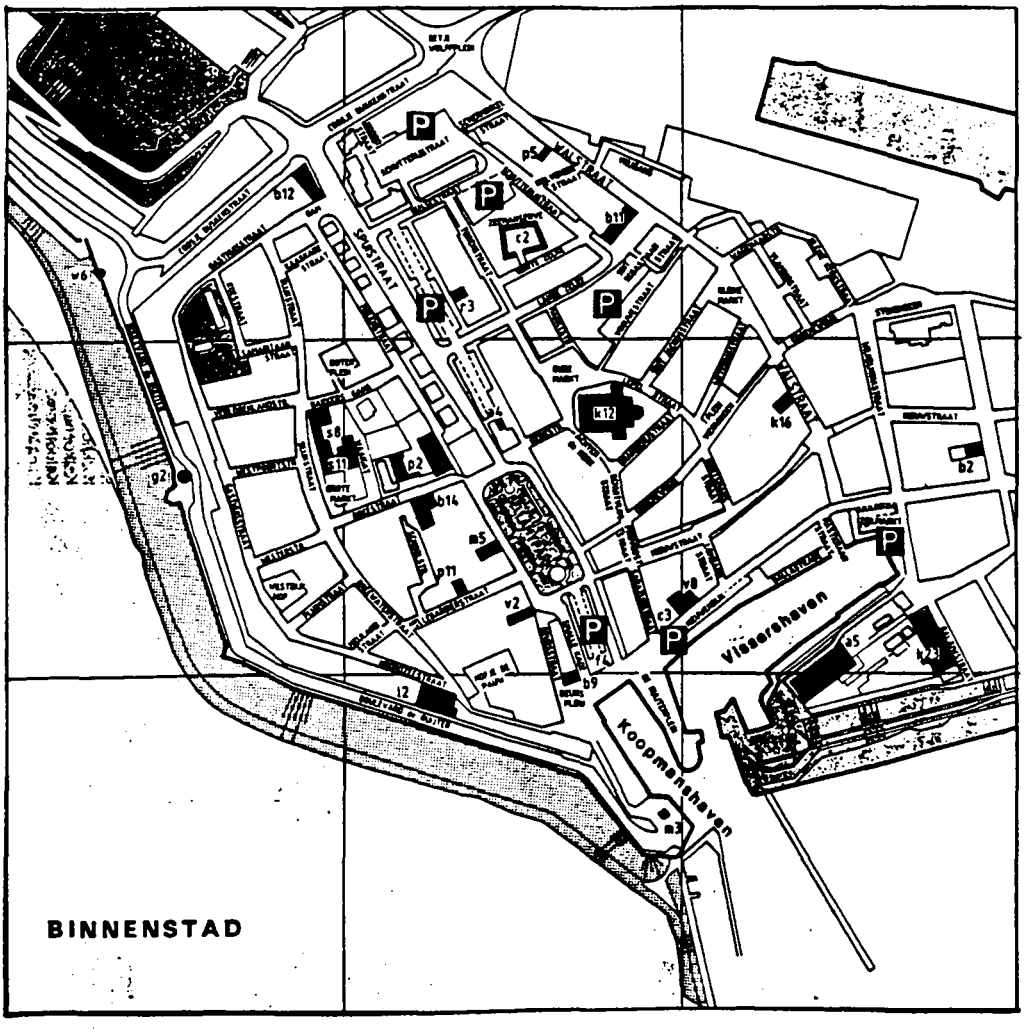

AFBEELDING 7

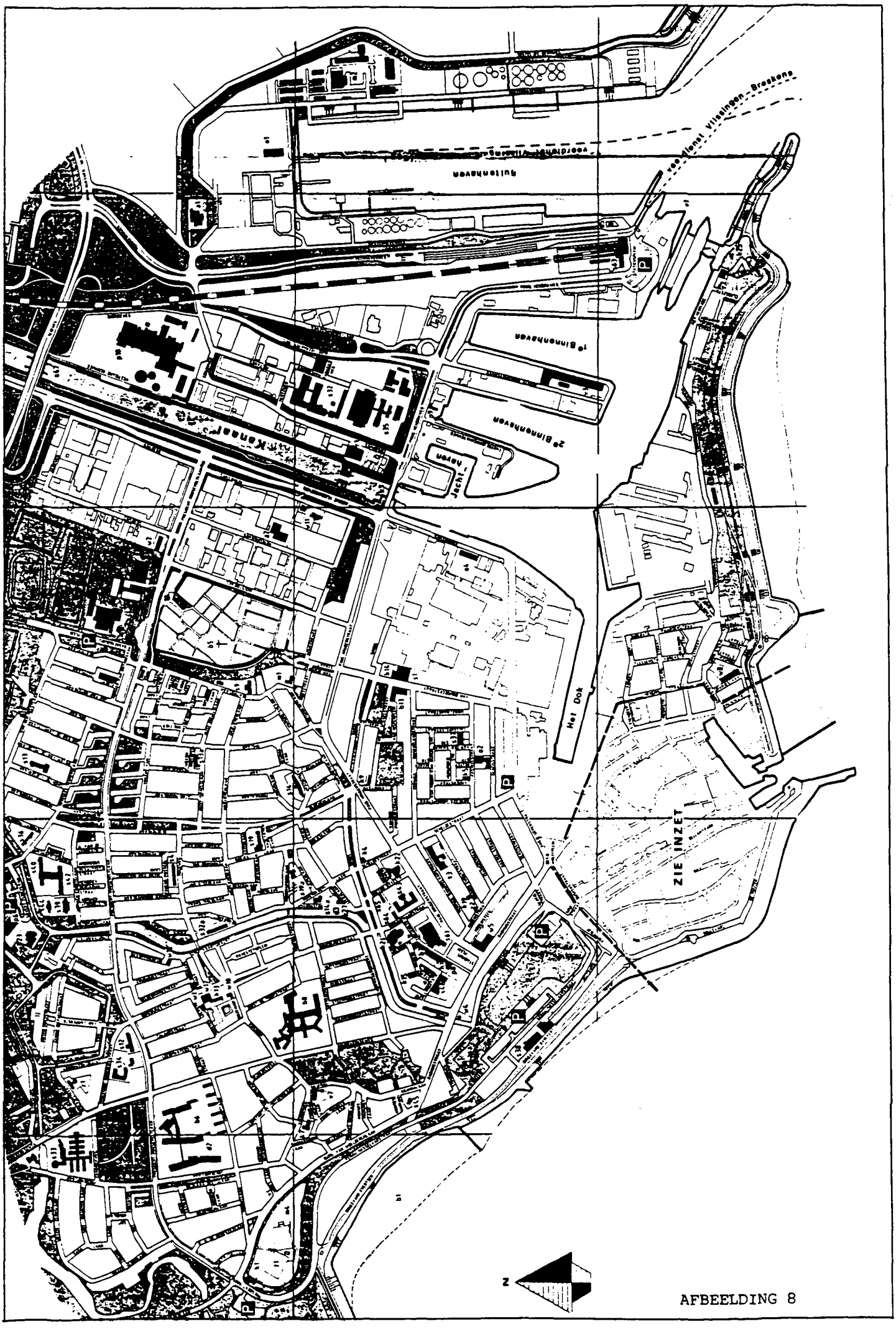

AFBEELDING 8

GROOT ABEELE

Walcheren

SCHOONENBURG

WEST

SOUBURG

OOST SOUBURG

WESTERZICHT

door

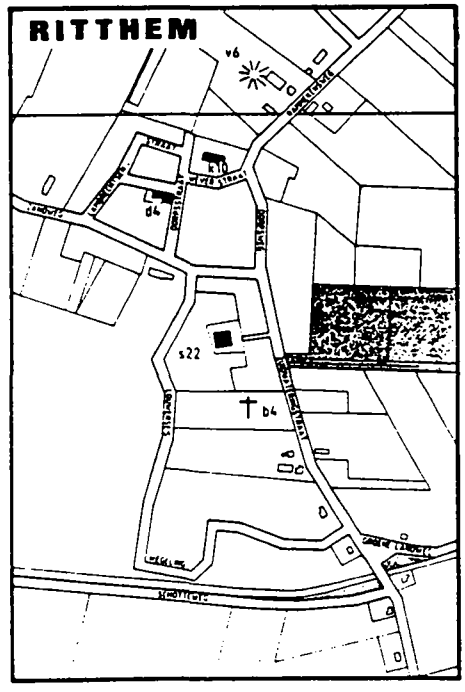

AFBEELDING 9

PROVINCIE ZEELAND. GEMEENTE OOST- EN WESTSOUBURG.

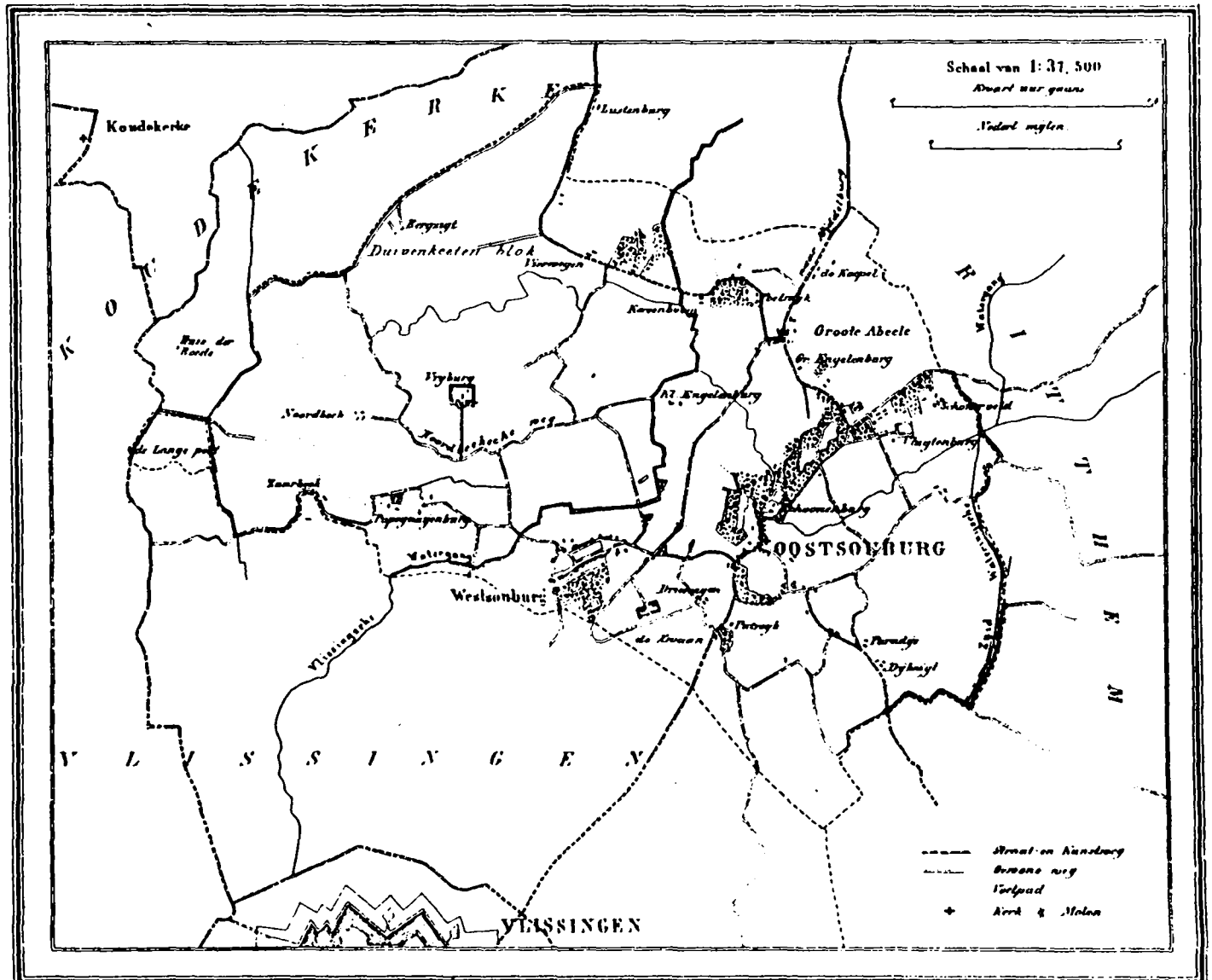

1866 Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden.

840 Bunders 975 Inwoners

AFBEELDING 10

PROVINCIE ZEELAND. GEMEENTE RITTHEM.

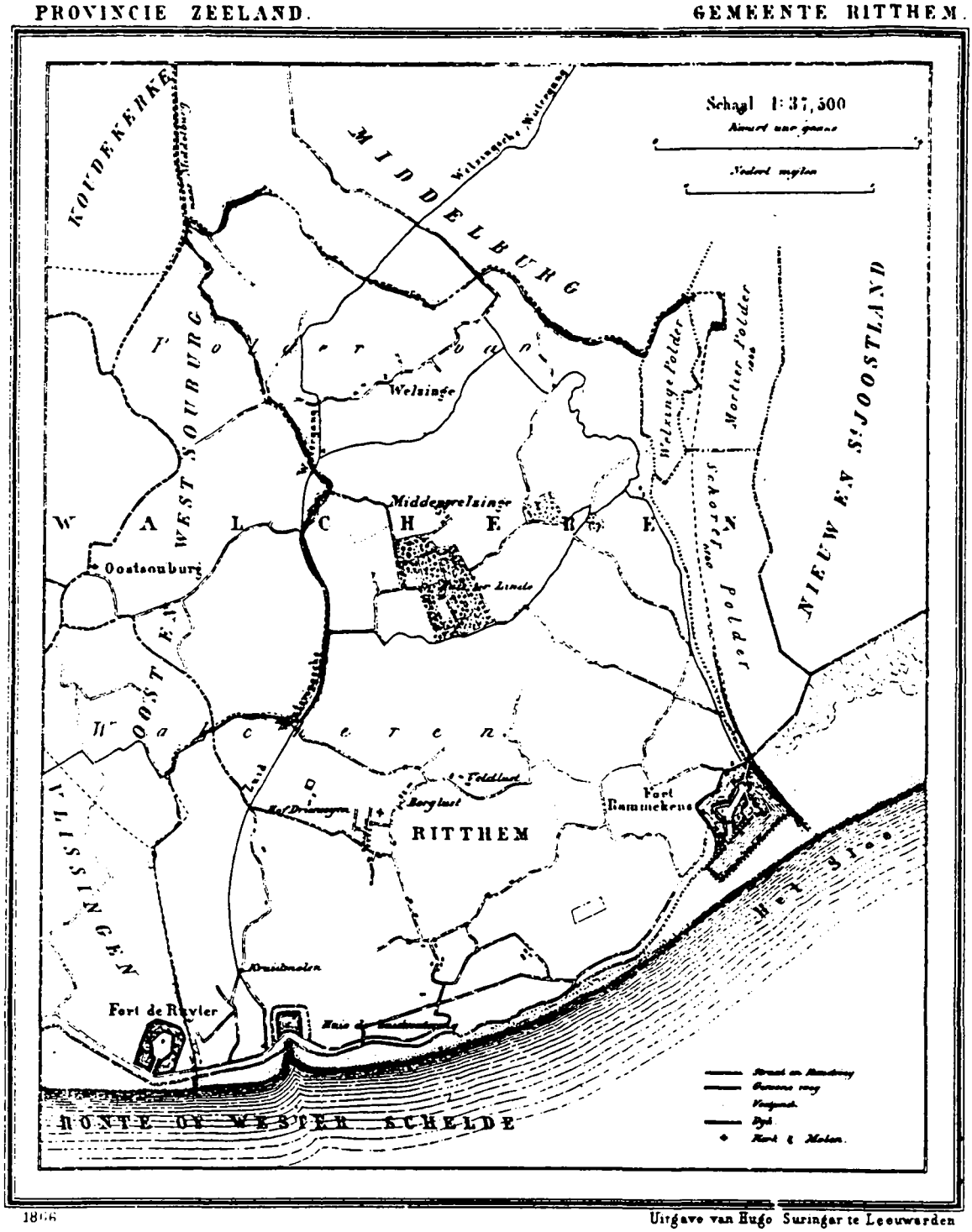

1866 Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden

914 Banders. 500 Inwoners.

AFBEELDING 11

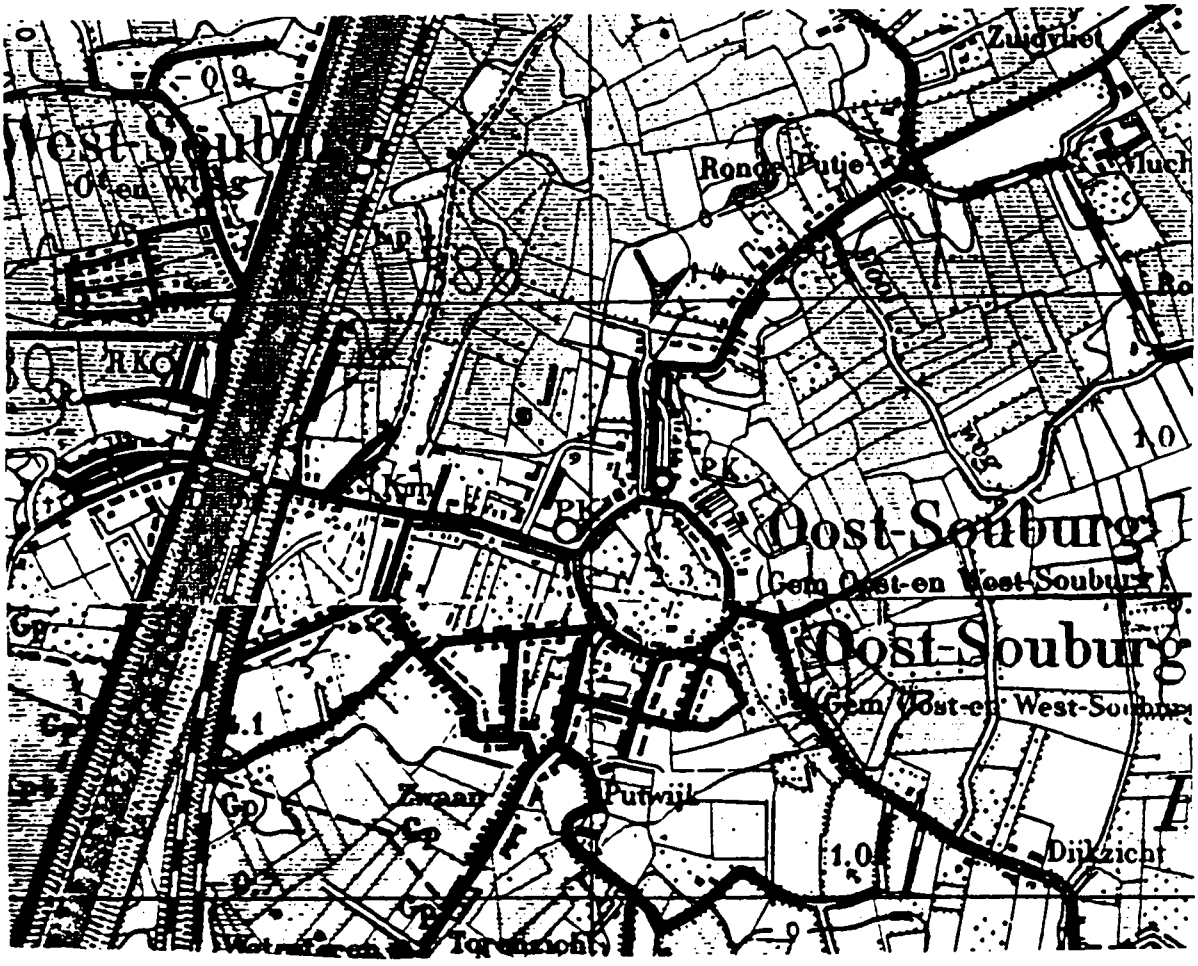

Ca. 1945

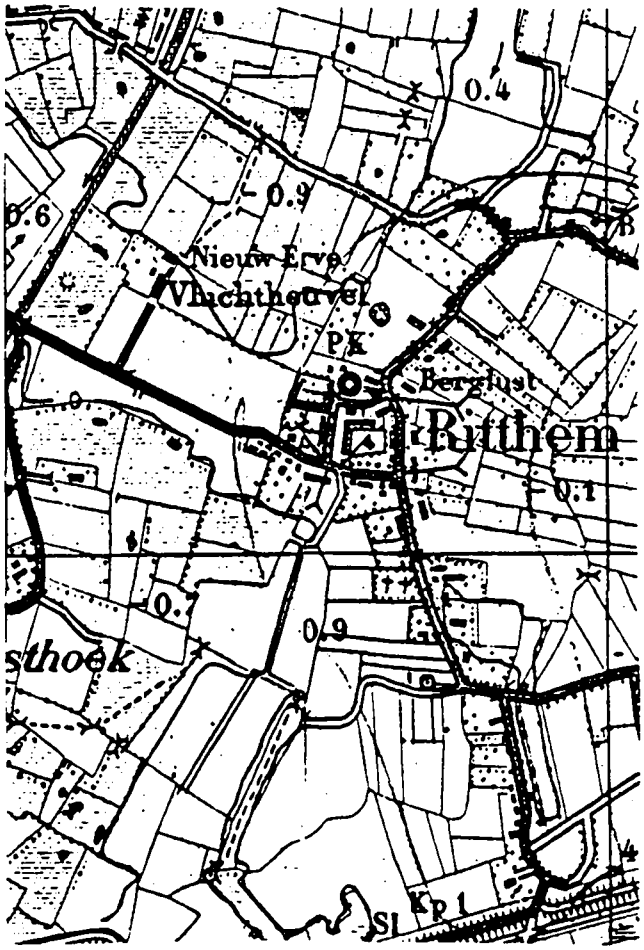

AFBEELDING 12